

Kääntäjä

ÖVERSÄTTAREN

Kääntäjät vaikuttajina ja aktivisteina

SKTL:n vuoden 2019
käännöspalkinnot

Saamenkielisen kirjallisuuden
kääntämisestä

En övning i erfarenheten

Hoosianna

Heikki Karjalainen

Tänä vuonna eduskuntavaalit ja palmusunnuntai sattuivat samalle päivälle. Jeesuksen tuskin kukaan odotti ratsastavan kaupunkiin, mutta pienemmät pelastajat ja virpojat olivat epäilemättä monen toivomuslistalla.

Ja joidenkin toiveet jopa toteutuivat. Ainakin Perussuomalaisten Jussi Halla-aho ja toisaalta Vasemmistoliiton Li Anderssonia omat kannattajat juhlivat kuin saapunutta vapahtajaa. Päinvastaiset tunnelmat olivat ainakin jääkiekkokatsomoissa (naisleijonat ehtivät olla maailmanmestareita kokonaiset kuusi minuuttia ennen kuin voittomaali hylättiin ja tappio tuli lopulta rangais-tuslaukauskisassa) ja demarileirissä, missä varma vaalivoitto suli illan mittaan vajaaksi seitsemäksi tuhanneksi ääneksi ja yhdeksi eduskuntapaikaksi. Nähtäväksi jää, onko maalla hallitus kun tämä lehti tulee painosta.

Mitä eduskuntavaalitulos sitten merkitsee meille kääntäjille ja tulkeille? Isojen puolueiden kannatuksen kutistuminen niin, että eduskunnassa on nyt neljä keskisuurta puoluetta ja vielä pari vähän pienempää hengittämässä niskaan ennakoivat, vaikeita hallitusneuvotteluja ja ovat yksi merkki siitä, että maailma ei ole ainakaan muuttumassa yksinkertaisemmaksi.

Ennen eduskuntavaaleja SKTL on ollut mukana kampanjassa, jonka päämääränä on saada kulttuurin osuus korotetuksi yhteen prosenttiin valtion budjetista, ja puhunut muiden kirjalan järjestöjen kanssa riittävän lukutaidon puolesta. Tulevalla vaalikaudella meidän tulee tehdä työtä sen eteen, että myös itsensäyöllistäjillä, joihin jo suurin osa kääntäjistä ja tulkeista taitaa nykyään kuulua, olisi mahdollisuus kollektiiviseen edunvalvontaan. Työvoimaa ei voi enää kategorisesti jakaa palkansaajiin ja yrittäjiin, ja itsensäyöllistäjien kollektiivinen neuvottelu-oikeus edistäisi myös kääntäjien ja tulkkien mahdollisuuksia työllistää itsensä kannattavalla ja mielekkäällä tavalla.

Entä omat vaalipäivän ja palmusunnuntain toiveeni? Ehdokkaani – pelasin tosin vähän varman päälle – pääsi läpi, ja monen vuoden jälkeen meidänkin ovemme takana kävi pieniä pääsi-äisnoitita, ihan kahteen otteeseen. Onneksi herkkuja oli varattu tarpeeksi, ja kaikki olivat tyytyväisiä. Vitsa sulle, palkka mulle. Koristellut pajunoksat jäivät maljakkoon muistutukseksi siitä, että kevät tulee ja elämä jatkuu, kävi vaaleissa miten hyvänsä.

Kirjoittaja on Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton puheenjohtaja.

Hosianna

Heikki Karjalainen

I år inföll riksdagsvalet och palmsöndag på samma dag. Knappast väntade sig väl någon få se Jesus rida in i staden, men mindre frälsare och påskkäringar stod otvetydigt på mångens önskelista.

Och en dels önskningar gick till och med i uppfyllelse. Åtminstone Sannfinländarnas Jussi Halla-aho och på annat håll Vänsterförbundets Li Andersson firades av sina anhängare som messias. Motsatta stämningar rädde på hockeyläktarna

(damlejonen hann vara världsmästare i hela sex minuter innan deras segermål underkändes, och till slut blev det förlust på straffar) och i sosseläget där en säker valseger under kvällens gång smalt ihop till knappt sjutusen röster och ett futtigt mandat. Det återstår att se om landet har en regering då denna tidning kommer ur tryck.

Vad betyder då valresultatet för oss översättare och tolkar? Att de stora partiernas understöd har krympt så att det nu i riksdagen finns fyra medelstora partier, och dessutom några bara något mindre som flåsar dem i nacken, förebådar svåra regeringsförhandlingar och är ett tecken på att världen åtminstone inte håller på att förändras till det enklare.

Före riksdagsvalet deltog FÖTF i en kampanj för att höja kulturens andel av statsbudgeten till en procent. Förbundet propagerade också tillsammans med organisationer inom bokbranschen för vikten av tillräckliga läsfärdigheter. Under den kommande mandatperioden ska vi arbeta för att också de självsysselsatta, till vilka största delen av översättarna och tolkarna torde höra idag, ska ha möjlighet till kollektiv intressebevakning. Arbetskraften kan inte längre kategoriskt delas in i arbetstagare och företagare, och kollektiv förhandlingsrätt för de självsysselsatta skulle också främja översättarnas och tolkarnas möjligheter att sysselsätta sig på ett lönsamt och meningsfullt sätt.

Och mina egna förhoppningar för valdagen och palmsöndagen då? Min kandidat kom in – även om jag måste erkänna att jag spelade på ett säkert kort – och efter många år knackade små påskkäringar också på vår dörr, till och med två gånger. Lyckligtvis hade vi laddat upp med tillräckligt med godsaker och alla var nöjda. Ris till dig, lön till mig. De dekorerade videokvistarna står kvar i sin vas som påminnelse om att våren är i antågande och livet går vidare, oavsett hur det går i valen.

Skribenten är ordförande för Finlands översättar- och tolkförbund.

Översättning: Mats Forsskähl

ISSN 0356-4649

Julkaisija:
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto –
Finlands översättar- och tolkförbund ry

Päätoimittaja:
Heikki Karjalainen
heikki.karjalainen@sktl.fi

Toimitussihteeri:
Maarit Laitinen,
maarit.laitinen@sktl.fi

Taitto:
PPD Studio

Ulkoasu:
More Business Services Oy,
www.morebiz24.com

Painopaikka:
Painotalo Plus Digital, Lahti

Painos: 2 700 kpl
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

Toimituskunta:
Kristiina Antinijuntti, Juha Eskelinen, Jenni
Kavén, Hanna Pippuri, Annica Törmä ja
Mili Viita.

www.sktl.fi/liitto/kaantaja-oversattaren-lehti

Ilmoitushinnat: www.sktl.fi

Tilaushinta 2019
Muille kuin SKTL:n jäsenille:
55 euroa (kotimaa), 65 euroa (ulkomaat)

Kannen kuva:
Vuoden 2019 Agricola-palkittu Arja Pikkupeura ja
Hollo-palkittu Kari Koski. © Maarit Laitinen

Kirjoittajan omalla nimellä julkaistuista
kirjoituksista vastaa kirjoittaja.

Ilmoitusten sisällöstä vastaa ilmoittaja.

Kuvat © SKTL, jos ei toisin mainittu.

**Liiton toimisto lomailee
juhannuksesta heinäkuun loppuun.**

*Toivotamme kaikille
kaunista kevättä ja
mukavia kesäpäiviä!*

Tässä numerossa:

- S. 4 Ajankohtaista
- S. 5 KäTu 2019 – tutkijat, opettajat ja kielialan toimijat samassa tilassa
- S. 6 Vuoden 2019 Tiedon helmi Andrew Chestermanille
- S. 7 Laatuaikaa laatuseminaarissa
- S. 9 SKTL:n ensimmäinen mentoriohjelma oli menestys
- S. 10 EULITA 2019
- S. 12 NFOR: Sata vuotta pohjoismaista kirjailija- ja kääntäjäyhteistyötä
- S. 11 Mikael Agricola -palkittu Arja Pikkupeura
- S. 15 Kari Koski: Onnellinen ketju huipentui J. A. Hollon palkintoon
- S. 17 11 kysymystä kääntäjälle: Laura Ekberg
- S. 18 Vaikuttavaa käännöstyötä
- S. 21 Kielellistä tasa-arvoa käännös- ja monikielisyysaktivismiin keinoin
- S. 24 Henrika Ringbom: En övning i erfarenheten
- S. 26 Opiskelijat voivat kielet museoon
- S. 27 Saamelaista kirjallisuutta suomennetaan liian vähän
- S. 28 SKTL onnittelee
- S. 29 Korkeakouluharjoittelija tuo uutta potkua kääntäjienpäivään / TET-harjoittelijan terveiset
- S. 30 Uudet jäsenet
- S. 31 Haku vuoden 2020 jaksoille Särön Oder-residenssiin
- S. 32 Kopoisto-apurahat haettavina 1.–19.6.2019

SYKSYN TAPAHTUMIA

Kansainvälinen kääntäjienpäivä

Turun yliopistossa
pe 27.9.2019

Turun kirjamesut

Turun messukeskuksessa
4.–6.10.2019

Suomalais- ruotsalainen kääntäjäseminaari

Tampereella
10.–11.10.2019

Helsingin kirjamesut Messukeskuksessa 24.–27.10.2019

I DETTA NUMMER

Henrika Ringbom:
En övning i erfarenheten
s. 24

Vuoden 2019 jäsenmaksut laskutettu

Jäsenmaksulasku on lähetetty Sinulle sähköpostitse liiton jäsenrekisteriin ilmoittamaasi sähköpostiosoitteeseen. Mikäli olet valinnut laskutustavaksi paperisen laskun, lasku on tullut sinulle postitse. Jos olet ehtinyt jo ottaa e-laskun käyttöön, olet saanut laskun e-laskuna suoraan verkkopankkiisi.

Mikäli et ole saanut laskua, otathan yhteyttä liiton toimistoon: jasenasiat@sktl.fi.

Jäsenmaksulaskussa pyydettiin maksamaan vuoden 2019 jäsenmaksu. Jos maksat laskun yhdessä erässä, pyydämme maksamaan laskussa mainitun summan kokonaisuudessaan **henkilökohtaista viitenumeroa käyttäen**, jos et ole vielä laskua ehtinyt maksaa. Jäsenmaksun voi kuitenkin edelleen maksaa myös kahdessa erässä ilman erillistä ilmoitusta liitolle. Tällöinkin pyydämme käyttämään laskulla mainittua henkilökohtaista viitenumeroasi kummallakin maksukerralla.

Jäsenmaksun 1. maksuerän eräpäivä oli 30.4.2019.

Jäsenmaksun 2. erän eräpäivä on 30.5.2019.

Maksathan laskun ajallaan, kiitos!

Mikäli sinulle on myönnetty jäsenmaksuvapautus, et ole saanut laskua, eikä jäsenmaksua tarvitse maksaa.

Lisätietoa jäsenmaksusta ja maksutavoista:
www.sktl.fi/jasenyys/jasenmaksu

Kysy lisää: jasenasiat@sktl.fi

Katso ajankohtaiset jäsenetumme täältä

www.sktl.fi/jasenyys/jasenedut

Edut saat omaksesi, kun käyt kurkkaamassa etukoodit jäsensivuilta!

Nytta och nöje med Språkbruk!

Många översättare använder Språkbruk både som nöje och som inspiration. Nu kan du som medlem i Finlands översättar- och tolkförbund prenumerera på Språkbruk till **specialpriset 30 euro** för de fyra första numren när du tecknar en fortlöpande prenumeration (normalpris 40,50 euro för fyra nummer). Specialpriset gäller prenumerationer tecknade **senast den 30 juni 2019** (enbart i Finland).

Prenumerera

Mejla dina kontaktuppgifter till sprakbruk@jaicom.com. Uppge koden **#sktl** för att få rabatt.

Har du frågor?

Kontakta redaktionen på adressen sprakbruk@sprakinstitutet.fi.

Tampereen yliopiston järjestelytoimikuntaa ja opiskelija-avustajia.

KäTu 2019 – tutkijat, opettajat ja kielialan toimijat samassa tilassa

Tampereen yliopistossa 12.–13.4. pidetyn KäTu 2019 -symposiumin teemana oli kääntämisen ja tulkkaus-tilat, ja teemaa käsiteltiin monelta eri kantilta. Kahteen tiedontäyteiseen päivään mahtui kahden mielenkiintoisen plenaariluennon lisäksi noin 50 esitelmää, työpajoja ja posteriesittely. Symposiumissa esiteltiin jälleen runsaasti kiinnostavia alkuvaiheessa olevia tutkimuksia, joiden valmistumista SKTL jää odottamaan mielenkiinnolla.

Käännöstieteen professori **Maureen Ehrensberger-Dow** Zürichin ammattikorkeakoulusta (ZHAW) käsittelee plenaariluennossaan kääntäjän ergonomiaa. Osa jäsenistöstämme vastasi taannoin hänen kollegoidensa kanssa tekemään kyselyyn aiheesta. Ehrensberger-Dow kertoi tutkimuksen tuloksista ja puhui ergonomias- ta niin fyysisestä, eli työasentojen ja työkalujen, kuin kognition ja organisaatioidenkin näkökulmasta. Hän on julkaissut aiheesta viime vuosina useita artikkeleita, mainittu tutkimus löytyy Routledgen 2018 julkaisemas- ta *Moving Boundaries in Translation Studies* -kirjasta, muuta aiheesta löytyy professorin verkkosivuilta: www.zhaw.ch/en/about-us/person/ehre/.

Apulaisprofessori **Johannes Riquet** Tampereen yliopis- tosta käsittelee plenaariluennossaan muun muassa tilan tekstualisointia eri kieli- ja kulttuurialueilla. Hän nosti esille sen, miten kieli voi yhdistämisen asemasta erottaa

ihmiset, ja että maailma on tämän ansiosta täynnä eri- laisia rikkaita kulttuureja ja vierautta.

Ensi keväänä KäTu 2020 järjestetään Helsingin yliopis- tossa 17.–18.4. Silloin symposiumin teemana on laatu. Seuraa tiedotusta sivulta www.katu-symposiumi.com tai Facebookissa sivulta KäTu Symposium.

Teksti ja kuva: Maarit Laitinen

Kirjoittaja on liiton tiedottaja.

MikaEL-verkkajulkaisuun, joka on jufo-luokiteltu tie- teellinen julkaisu, kootaan KäTussa pidettyjen esitysten

pohjalta kirjoitettuja artikkeleita. Seuraavan, keväällä 2020 julkaistavan, volyymin artikkelit tulevat pohjau- tumaan Tampereella pidettyihin esitelmiin, posterei- hin, työpajoihin ja paneelieihin.

MikaELin aikaisemmat volyymit, mukaan lukien juuri ilmestynyt MikaEL Vol. 12 (2019), ovat vapaasti luet- tavissa osoitteessa

www.sklt.fi/liitto/seminarit/mikael-verkkajulkaisu.

Vuoden 2019 Tiedon helmi Andrew Chestermanille

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton opettajien ja tutkijoiden jaosto antoi tämän vuoden Tiedon helmi -palkinnon käännöstutkija, emeritusprofessori **Andrew Chestermanille**. Hänet palkittiin elämäntyöstä käännöstieteen urauurtavana kehittäjänä ja uuden käännöstutkijapolven ohjaajana. Palkinto luovutettiin Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen XVII symposiumin yhteydessä Tampereen yliopistossa 12.4.

”On aina ilo ja kunnia saada jakaa SKTL:n palkintoja, mutta tällä kertaa ilo ja kunnia oli erityisen suuri, koska Andrew Chesterman on ollut minunkin opettajani ja pääsen myös tällä tavoin osoittamaan häntä kohtaan tuntumaani arvostusta”, toteaa SKTL:n puheenjohtaja **Heikki Karjalainen**.

Palkintojenjakotilaisuus lämmitti Chestermanin sydäntä: ”Suomen kääntäjien ja käännöstutkijoiden KäTu-yhteisö on todella erikoinen, muutenkin kuin akronyyminsa takia: olen kehunut sitä monissa maissa ja tarjonnut muille malliksi. ’Teoreetikkona’ pidän suurena plussana sitä, että se yhdistää käytännön ja tutkimuksen edustajat,

jälkimmäisiä on muistutettu pitämään jalat maassa, eli praktikumissa. Arvostan sitä, että suomalaisella käännöstutkimuksella on vankat empiiriset juuret.”

Palkintojenjakotilaisuudessa Chesterman välitti myös terveiset toiselta puolelta maailmaa: ”Olin maaliskuussa vaimoni kanssa pitkällä reissulla Uudessa Seelannissa, jossa tapasin myös kollegoja Aucklandissa Uudessa-Seelannissa ja Wellingtonissa. Wellingtonin Victoria-yliopistossa pitämäni luennon jälkeen minua tuli tervehtimään mies, joka kertoi olevansa luultavasti Kääntäjä-lehden kaukaisin tilaaja. Mies oli **John Jamieson**, merkittävä ja meritoitunut kääntäjä, joka kuulemma kääntää yli 25 kielestä. Hän oli ajat sitten liittynyt myös SKTL:oon, saanut Kääntäjä-lehden, ja – *wait for it* – oppinut suomea sitä lukemalla! Lehdelle siis terveisiä häneltäkin!”

Lue Andrew Chestermanin haastattelu Kääntäjä-lehden seuraavasta numerosta.

Teksti ja kuva: Maarit Laitinen

Kirjoittaja on liiton tiedottaja.

Andrew Chesterman (vas.) sekä Heikki Karjalainen Tampereen yliopiston edustalla.

Laatuaikaa laatuseminaarissa

© Maarit Laitinen

Jari Herrgård toimi seminaarin moderaattorina, Pia von Essen puhui asiantuntijapaneelissa laadusta kielipalvelujen tarjoajan näkökulmasta.

Käännöspalvelujen laatu kiinnostaa! Helsingissä 8.4. järjestetty #laatu2019-seminaari kokosi yhteen täyden Eurooppasallisen kieli- ja käännöspalvelujen tarjoajia ja ostajia, käännösalan järjestöjen edustajia sekä tutkijoita ja opettajia pohtimaan teemaa ”Mitä laatu on ja miten sitä kilpailutetaan?” Paikalla olleiden noin 90 osallistujan lisäksi tilaisuutta seurasi lähes samanmoinen määrä verkon välityksellä.

Seminaarin toteutuksesta vastasivat yhteistyössä Euroopan komission käännöstoimen pääosasto, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (SKTL), Kieli-asiantuntijat ry sekä Suomen kielipalveluyritykset (SKY). Tilaisuus oli osa komission Translating Europe -tapahtumien sarjaa.

Erkka Vuorinen

© Maarit Laitinen

Laatuteemaa lähestyttiin alustusten, paneelikeskustelun ja teemaryhmäkeskustelujen kautta. Tilaisuuden ohjaksia piteli totutun varmasti käsissään moderaattori **Jari Herrgård**.

Päivän puntaroiteja pohjusti Lappeenrannan–Lahden teknillisen yliopiston (LUT) tutkijatohtori **Saara Brax** esityksellään aiheesta ”Mistä laatukokemus muodostuu asiantuntijapalveluissa ja miten siihen voi vaikuttaa?”. Brax tarkasteli palvelutuotantoa prosessina, jossa osa toiminnoista on näkyviä (”front office”) ja osa tapahtuu näkymättömissä taustalla (”back office”). ”Palvelutiskin” ja ”takahuoneen” on pelattava hyvin yhteen, jotta annettuihin palvelulupauksiin voidaan vastata. Yhdessä prosessin vaiheet muodostavat arvoketjun, jossa jokaisen toimijan olisi kasvatettava asiakkaan saaman palvelun arvoa.

Braxin mukaan palveluntuottajien kannattaa analysoida prosessejaan ja arvoketjujaan niiden ymmärtämiseksi ja virhelähteiden eliminoimiseksi. Tämä on erityisen tärkeää monimutkaisissa prosesseissa, joissa on lukuisia työvaiheita ja päätöksentekokohtia. Brax korosti myös asiakkaan roolia palvelun osatuottajana (”osaavan ostamisen” ajatus), asiakasodotusten hallintaa sekä roolien ja vastuiden määrittelyn tärkeyttä. Tärkeää on niin ikään hallinnoida palvelusuhdetta kestävästi: kaikkea ei voi määrittää sopimuksissa tai prosessikartoissa, vaan on osattava keskustella ja ratkoa ongelmatilanteita myös palvelusuhteen aikana. Palveluja kilpailutettaessa olisi

huolehdittava perehdytyksestä ja ohjauksesta ja luotava näin edellytykset laadukkaalle toiminnalle.

Saara Braxin alustuksen jälkeen menttiin ostajan nahkoihin ja kysyttiin: ”Mitä itse asiassa ostamme ja mitä odotamme laadulta?” Komission käännöstoimen suomen osaston laativastaava **Erkka Vuorinen** selosti ensin komission käännösten ulkoistamista ja käännöspalveluille ja -tuotteille asetettavia laatuvaatimuksia. **Jaana Suihkonen** ja **Katri Kunnas** kertoivat puolestaan Espoon kaupungin tulkkaus- ja käännöspalvelujen hankinnasta. Espoon haasteet ovat melkoisia, koska tulkattavien ja käännettävien kielten kirjo on hyvin laaja ja joukossa on monia ei-eurooppalaisia kieliä.

Havainto- ja mittalaitteita valmistavan Vaisala Oyj:n dokumentaatiokesialisti **Titta Majala** kertoi kansainvälisen yrityksen käännös- ja lokalisointitarpeista. Vaisala tuottaa materiaalia noin 300 tuotteelle yhteensä 14 kielellä, muun muassa japaniksi, koreaksi ja kiinaksi. Käännösten laatuvaatimukset ovat tiukkoja, koska tuotteetkin edustavat huipputeknologiaa. Käännöksiä validoivat oman toimen ohella kutakin kieltä äidinkielenään puhuvat insinöörit. Majala nosti perinteisten käännösalihankinnan laatu- ja laadunvarmistuskriteerien – kääntäjien taustojen ja testaamisen, käännösten oikeellisuuden, aikataulujen noudattamisen ja alihankkijoiden käyttämien teknisten järjestelmien – rinnalle lisäkriteerejä. Hänen mukaansa onnistuneen alihankinnan kannalta tärkeitä ovat myös kokonaisvaltainen omistajuus, asioinnin sujuvuus, asiantuntijuus ja innovatiivisuus sekä responsiivisuus ja jatkuva kehitys.

Aamupäivä päättyi asiantuntijapaneeliin, jossa **Katja Virtanen** (SKY), **Pia von Essen** (kääntäjä ja tulkki), **Kaisamari Kuhmonen** (valtionneuvoston kanslia) ja **Kirsi Parjanen** (Euroopan komissio) keskustelivat laadusta kielipalvelujen tarjoajan näkökulmasta. Keskustelussa nivoutuivat yhteen käännösten tekijöiden ja

teettäjien näkökulmat, edustivathan useimmat panelistit tahoja, jotka sekä tuottavat kieli- ja käännöspalveluja itse että tilaavat niitä muilta.

Laatupohdinta jatkui iltapäivällä teemaryhmissä. Osallistujat keskustelivat ryhmiä vaihdellen kolmesta eri aiheesta: ”Julkisen sektorin kilpailutukset ja alihankintaprosessit”, ”Palvelutason laatu ja eri toimijoiden vuorovaikutus arvoketjussa” sekä ”Sisällöllinen laatu, ml. ostajan laatumäärittelyt, käyttötarkoitukset perusteiset laatutasot, laatua tukevat resurssit”.

Sekä paneelikeskustelussa että työryhmien työssä esille nousseita kysymyksiä olivat muun muassa seuraavat:

- suuret vaihtelut palveluntarjoajan ja asiakkaan välisessä suhteessa: toisessa ääripäässä ovat (esimerkiksi erilaisten alustojen kautta) suoritettavat käännöstyöt, joita tehdään ”mustaan aukkoon”, vailla ohjeistusta ja palautetta; toisessa ääripäässä asiakas valvoo jokaisen käännöstuotteen laatua ja antaa siitä palautetta
- käännöspalvelujen hahmottaminen asiantuntijapalveluksi, ei bulkkitavaran toimittamiseksi
- asiakkaiden kouluttaminen: mahdollisuudet ja toteutus
- asiakkaiden ja palveluntuottajien kumppanuus laadun mahdollistajana
- kääntäjien itsearvostus – asiantuntijapalvelun tarjoaminen, brändäys, asiakkaalle tuotettavan lisäarvon hahmottaminen
- kieli- ja käännöspalvelujen arvoketju: mikä tuottaa lisäarvoa, mistä voidaan kenties luopua?
- palvelulupaukset ja niiden toteutus – laadun taitavaan esittäminen ei takaa laatua
- asiakkaan edellyttämän tai tarvitseman laatutason määrittäminen: Mercedes vai Lada?; määrittämisen vaikeus käytännössä (millainen on esimerkiksi kevyen jälkieditoinnin hyväksyttävä tulos?)
- erilaisten laadunarviointikehikkojen hyödyntäminen (esim. Multidimensional Quality Metrics, MQM) – käytännön hyöty ja sovellettavuus?

Yksimielisiä osallistujat olivat etenkin siitä, että avaime-na hyvään laatuun on palvelun tarvitsijan ja sen tarjoajan välinen toimiva viestintä.

Laatukeskustelu jatkuu. Oman juonteensa siihen tuo teknologian kehitys. Seminaarissa heitettiinkin jo ilmoille ajatus tulevaisuuden kääntäjistä ”digitaalisen sisällön optimoijina”.

Teksti: Erkka Vuorinen & Marja Hennessy
Euroopan komissio

© Maarit Laitinen

Mentorivuosi huipentui loppujuhlaan, jossa kuultiin mentoriparien kokemuksia vuoden kulusta.

SKTL:n ensimmäinen mentoriohjelma oli menestys

SKTL:n ensimmäinen mentoriohjelma päättyi maaliskuussa. Sekä mentoreilta että aktoreilta saadun palautteen perusteella voidaan sanoa, että liiton ohjelma oli menestys. Palautteissa oltiin yksimielisiä siitä, että SKTL:n tulee jatkaa mentoriohjelmaa. Palautteissa annettiin lisäksi konkreettisia ehdotuksia, joiden avulla mentoriohjelmasta voidaan tehdä tulevina vuosina vielä paljon parempi.

Mentoriohjelman aloitti 12 paria, joista yksi hiukan toisia myöhemmin. Pari paria tapasi säännöllisesti kuu-kauden välein ja toiset parit harvemmin. Tapaamisen esteiksi sekä aktorit että mentorit mainitsivat kiireen ja pitkän välimatkan. Lähes kaikki mentoriparit pitivät melko tiiviisti yhteyttä myös tapaamisten väliaikoina ja monet aikovat jatkaa yhteydenpitoa mentorivuoden päätyttyä.

Mentoripareista vain yksi toteutti mentoroinnin yksin omaan sähköisesti. Muut tapasivat keskimäärin kuu-si kertaa. Vain kaksi paria tapasi säännöllisesti kerran kuussa. Tästä huolimatta suurin osa aktoreista koki voineensa tavata mentoriaan riittävästi ja korvata tapaamisten lukumäärää niiden kestolla ja antoisuudella sekä viestittelyllä tapaamisten ohessa. Jotkut aktoreista olivatkin sitä mieltä, että kymmenen tapaamiskerran ohjelma on liian tiivis ja käytännössä vaikea järjestää, kun taas harvatahtisempi ohjelma, jota täydentää esimerkiksi sähköpostiyhteenveto, toimisi paremmin.

Mentorivuoden sijoittumista juuri maaliskuulta maaliskuulle pitivät etenkin monet mentorit vuoden kiireitten kannalta hyvänä vaihtoehtona. Samoin pidettiin hyvänä

sitä, että sekä mentoreille että aktoreille jaettiin ohjeet, joiden avulla he veivät läpi mentorivuoden, joka aloitus- ja päätöstilaisuuksia lukuun ottamatta oli täysin itsenäistä toimintaa. Aktoreille jaettuja pohdintatehtäviä moni kertoi käyttäneensä ohjelman alussa omien tavoitteidensa konkretisoimiseen.

Aktorien palautteessa nousi esille mentoriparien yhteisen työkielen merkitys, vaikka oli myös heitä, jotka olivat tyytyväisiä omaan eri kielellä työskentelevään mentoriinsa. Myös samaa käännoäsalaa pidettiin tärkeäni, mainitsipa joku saman erikoisalankin merkityksen. Tässä mentoriohjelmassa pyrittiin mentoriparit muodostamaan niin, että samankaltaista käännoästyötä tekevät löytäisivät toisensa ja yrittäjyyteensä tukea tarvitsevat aktorit saivat mentorikseen kokeneen yrittäjän, joten neljässä tapauksessa kieliparia ei ollut mahdollista saada sopimaan aktorin muut toiveet huomioon ottaen. Kaksi aktoria kertoi kokeneensa, että mentori ei ollut ollut itselle paras mahdollinen.

Aktoreista suurin osa kertoi mentoriohjelmalle asettamiensa tavoitteiden täyttyneen joko täysin tai osittain. Moni kertoi myös työmääränsä selkeästi lisääntyneen mentorivuotensa aikana tai saaneensa yritystoimintaansa paremman otteen mentorin neuvojen avulla. Tärkeimpänä positiivisena antina pidettiin kuitenkin oman kääntäjäidentiteetin vahvistumista ja mahdollisuutta kysellä ammattiin liittyviä ”tyhmiäkin kysymyksiä oikein luvan kanssa”.

Teksti: Hanna Pippuri

Kirjoittaja on liiton assistentti ja mentoriohjelman vetäjä.

EULITA 2019

Oikeustulkkien ja -kääntäjien eurooppalainen järjestö EULITA kokoontui 28.–29. maaliskuuta 2019 Luxemburgissa vuosikokoukseen, jonka yhteydessä järjestettiin kaksipäiväinen oikeustulkkauksen keskittynyt konferenssi. Konferenssin paneelikeskustelujen aiheina olivat tulkkauksen vaikutus oikeuslaitokseen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla sekä oikeustulkeilta edellytettävät taidot ja vastuut heitä rekrytoivien kansainvälisten tuomioistuinten näkökulmasta.

SKTL:a edusti rekisteröity oikeustulkki Mari Janatuinen. Marin pitempi yhteen veto konferenssista julkaistaan Kääntäjä+:-ssa. Tässä kirjoituksessa käsitellään tulkkauksen vaikutusta tuomioistuintyöskentelyyn. Kuten näemme, kansainvälisten tuomioistuinten tuomarit ja syyttäjät pohtivat oikeustulkkauksen osalta samoja asioita kuin Suomen oikeustulkit. Suomi voisi ottaa oikeustulkkauksessa selkeän harppauksen eteenpäin, jos oikeusviranomaisemme tunnistaisivat, miten he osaltaan voisivat vaikuttaa oikeustulkkauksen laatuun.

Ruta Rannat

Tulkki jaoston puheenjohtaja

Euroopan unionin tuomioistuimen presidentti **Koen Lenaerts**, EULITAn puheenjohtaja **Daniela Amodeo Perillo** sekä Luxemburgin kääntäjien ja tulkkien järjestön ALTIn puheenjohtaja **Rita Schmit** toivottivat osallistujat tervetulleiksi konferenssiin, jota varten Euroopan unionin tuomioistuin tarjosi ystävällisesti sekä kokoustilan että tulkkauksen.

Konferenssin alustajina toimivat sekä kansainvälisten että kansallisten tuomioistuinten ja syyttäjälaitosten edustajat.

Euroopan unionin yleisen tuomioistuimen tuomari **Jan M. Passer** toi esiin mielenkiintoisen ajatuksen konferenssin järjestämisestä päinvastaisesta aiheesta, niin että oikeustulkit voisivat kertoa tuomareille kokemuksistaan tuomioistuimista ja tuomareista. Näin voitaisiin selvittää, ovatko tuomarit ymmärtäneet, mitä tulkkaus voi tarjota, ja ovatko odotukset tulkkaukselle joskus jopa virheellisiä. Passer totesi juristien usein toivovan, että kaikki tulkataan ”sanatarkasti”, mikä on erikoinen ajatus, koska lainkäyttökin perustuu lakitekstin tulkinnalle. Juristin ajatus sanojen mekaanisesta kääntämisestä kielestä toiseen onkin väärä lähestymistapa. EULITA pyrkii järjestämään koulutusta tulkkauksen käyttäjille erilaisilla hankkeilla, joita myös Euroopan komissio on tukenut.

Passer kuvaili tulkkausta kansallisen tuomarin näkökulmasta. Tuomari ei välttämättä ilahdu havaitessaan, että käsillä olevassa asiassa tarvitaan tulkkausta. Tulk-

kaus voidaan kokea esteenä, joka on jotenkin ylitettävä – tuomari ei ehkä ymmärrä tulkin olevan edistämässä kommunikaatiota. Rikosasioissa valtiolla on myös melkoinen vastuu: jos valtio on päättänyt nostaa jotakuta vastaan syytteen, sen on taattava, että syytetty ymmärtää, mistä on kyse ja pystyy seuraamaan asiansa käsittelyä sen jokaisessa vaiheessa.

Euroopan unionin tuomioistuimen tuomari **François Biltgen** analysoi tilanteita, joissa kuulijoista saattaa tuntua, etteivät he ymmärrä tulkkausta, mutta ongelma saattaakin olla puhujassa. On siis tärkeää antaa puhujille ohjeet ja pyytää heitä noudattamaan niitä. Yksi tärkeä ohje on puhua rauhallisesti. Euroopan unionin tuomioistuimessa asia on myös esitettävä ytimekkäästi, sillä kannanottojen kesto on rajattu 15 minuuttiin. Puhujia kannattaa muistuttaa myös siitä, ettei viestiin kannata sisällyttää sellaisia oman kielen sanontoja, jotka eivät ehkä ole muille ymmärrettäviä. Erityisesti ironian käytössä tulee olla varovainen.

Alustuksia seuranneessa keskustelussa kysyttiin, mihin toimiin voitaisiin ryhtyä tulkkauksen laadun varmistamiseksi: edellyttäähän oikeustulkkausdirektiivi (direktiivi 2010/64/EU oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä), että tulkkauksen on oltava riittävän laadukasta. Biltgen kertoi osallistuneensa oikeusministerinä direktiivin laatimiseen. Hän totesi pyrkimyksenä olleen luoda aito vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, jolla toteutuu vapaa liikkuvuus, mutta lisäksi, etteivät ministerit tuolloin muistaneet niinkään ajatella omia kansalaisiaan, jotka liikkuvat muiden jäsenvaltioiden alueella, vaan keskittyivät lähinnä kustannuksiin ja budjettivaikutuksiin, joten direktiivistä tuli eräänlainen kompromissi. Laadun suhteen direktiivi on kuitenkin selväsanainen: laadusta vastaavat toimivaltaiset kansalliset viranomaiset, joiden on laadittava laatu-kriteerit ja valvottava näiden toteutumista.

Espanjalainen tuomari **Joaquín Moreno Grau** pohti mahdollisuuksia parantaa laadunvalvontaa. Laadunvalvontaan tulee kuulua myös mahdollisuus valittaa tulkkauksen laadusta. Kyse on paitsi tulkkausta tarvitsevan syytetyn oikeusturvasta myös prosessin oikeudenmukaisuudesta. Puolustushan voi jopa hyötyä huonosta tulkkauksesta, sillä se voi kaataa koko jutun. Moreno kannatti ajatusta kaikkien oikeudenkäyntiin osallistuvien kouluttamisesta, ei vain tulkkien. Tuomarin ja syyttäjän pitää tietää, miten tulkkien kanssa työskennellään ja miten tulkin työ tehdään mahdolliseksi.

Passerin mielestä pitäisi miettiä jo alun perin, kuka saa toimia tulkkina. Tsekin tasavallassa on rekisteri, jonka

kriteerit ovat tiukat: perusedellytys on yliopistotutkinto, mutta harvinaisten kielten kohdalla poikkeuksiakin sallitaan. Passer totesi myös, että eräs ajatus olisi luoda EU-tason luettelo hyväksytyistä oikeustulkeista tai yhdistää kansalliset oikeustulkkipirekisterit ja pyrkiä hyödyntämään videotulkkausta.

Italialainen syyttäjä **Girgio Orano** kertoi, että Italiassa tulkkien pätevyys otetaan itsestäänselvyytenä, eikä laadunvalvontaa ole. Samalla Orano totesi tulkkien palkkiontasosta: ”Oikeustulkit ovat yksi riistetyimmistä ammattiryhmistä, ja mikä kaikkein pahinta, heitä riistää valtio.” Italian tilanne onkin erikoinen, sillä oikeustulkit on siellä Oranon mukaan velvoitettuja saapumaan oikeuteen tulkkaamaan erittäin alhaisella palkkiolla, mutta kutsu voi tulla yhtäkkiä, minkä takia tulkkausten yhteensovittaminen muiden töiden kanssa on mahdollonta. ”Emme me voi joka kerta lähettää karabiniereja tulkkia hakemaan,” Orano totesi.

Seuraava EULITAn vuosikokous ja sen yhteydessä järjestettävä konferenssi on Ateenassa keväällä 2020.

Teksti: Mari Janatuinen

Kirjoittaja on rekisteröity oikeustulkki.

Pitempi yhteenvedo konferenssista on luettavissa Kääntäjä+-verkkajulkaisussa osoitteessa www.sktl.fi/kaantajaplus.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artikla:

3. Jokaisella rikoksesta syytetyllä on seuraavat vähimmäisoikeudet: a) oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista hänen ymmärtämällään kielellä; -- e) oikeus saada maksutta tulkin apua, jos hän ei ymmärrä tai puhu tuomioistuimessa käytettyä kieltä.

Sata vuotta pohjoismaista kirjailija- ja kääntäjäyhteistyötä

Pohjoismaiden kirjailija- ja kääntäjäneuvosto (Nordiskt författar- och översättarråd, NFOR) juhli huhtikuussa sata vuotta jatkunutta yhteistyötä, joka alkoi Tanskan kirjailijaliiton 25-vuotisjuhlissa vuonna 1919. Pohjoismaiset kollegat, näiden mukana **Selma Lagerlöf**, olivat saapuneet onnittelemaan Tanskan kirjailijaliittoa, ja

kokoontumisen yhteydessä todettiin, että säännöllinen kokemustenvaihto on tarpeen.

Pohjoismaiden kirjailija- ja kääntäjäliitot ovat kannustaneet toisiaan muun muassa lainauskorvausten hyväksi tehtävässä työssä. Niiden kehitystä seurataan edelleen, mutta tapaamisissa on keskeisellä sijalla myös tekijänoikeuksien valvominen Pohjoismaissa. Huhtikuun kokouksessa pohdittiin mm. äänikirjamarkkinoiden kasvun ja Amazonin kaltaisten verkkoyhtiöiden vaikutusta kirja-alaan sekä kirjailijoiden ja kääntäjien ansiotasoon ja oikeuksiin. Kehitys alkaa tyypillisesti Ruotsista tai Tanskasta, miksei myös Norjasta, mutta laajenee nopeasti Suomeen ja Islantiin.

EU:n vaikutus on yhtäläinen paitsi unionin jäsenvaltioissa myös ETA-maiden markkinoilla. Niin sanotun tekijänoikeusdirektiivin toimeenpanon alkaessa pohjoismaista neuvonpitoa on syytä entisestään tiivistää, totesi tilaisuutta isännöineen Tanskan kirjailijaliiton puheenjohtaja **Morten Visby**.

Teksti Kristiina Antinjuntti
Kirjoittaja on SKTL:n toiminnanjohtaja.

© Danish Authors' Society

Satavuotisjuhlia isännöi Tanskan kirjailijaliiton puheenjohtaja Morten Visby.

© Danish Authors' Society

Juhlavieraiden joukossa oli myös SKTL:n puheenjohtaja Heikki Karjalainen.

Mikael Agricola -palkittu on venäjän kielen monitaitaja

Arja Pikkupeura sai vuoden 2019 Mikael Agricola -palkinnon Ljudmila Ulitskajan Meidän tsaarimme väkeä -teoksen suomennoksesta. **Vappu Orlov** haastatteli häntä Kääntäjä-lehteen.

Venäjän kielestä suomentava Arja Pikkupeura ei ole kääntäjien piireissä kaikkein tunnetuimpia. Hän itsekkin toteaa, ettei hänen identiteettinsä suomentajana ole kovin vahva, vaikka hän on suomentanut kaunokirjallisuutta venäjästä runsaat kolmekymmentä vuotta. Meidän tuttavuutemme juontuu runsaan parinkymmenen vuoden takaa ja alkoi siitä, kun Arja tarjosi Tammelle suomentamaansa **Valeria Narbikovan** romaania *Ympäri ämpäri*. Tarjous torjuttiin, mutta pääsin toimittamaan Arjan tekstiä, kun hän suomensi antologiaan *Puhu, Maria!* (Tammi 1997) **Nina Sadurin** mystisen kertomussikermän Voimapiirissä. Sain tällöin todeta, että Arjan ja minun yhteiset tyyli-ihanteet poikkeavat jonkin verran venäjästä suomennettujen teosten valtavirrasta.

Valtavirrasta poikkesivat myös **Viktor Pelevinin** romaanit, joita Tammi ryhtyi kustantamaan 90-luvun lopulla. Annoin ne Arjan tehtäväksi enkä joutunut katumaan. Arja luonnehtii Pelevinin kirjailijanlaatua seuraavasti: ”Pelevinin yhteiskuntasatiirisissa teoksissa on avainromaanien piirteitä: monien hahmojen taustalta on tunnistettavissa eläviä henkilöitä – tai tarkemmin sanottuna

heidän julkisuuskuviaan, joihin yleisö uskoo. Pelevinillä piilomerkityksiä on niin paljon, että lukijan on tunnettava melko hyvin Venäjän tapahtumia ymmärtääkseen, mihin kulloinkin viitataan. Toisaalta Pelevin kritisoi yhtä lailla myös länsimaista sivilisaatiota, etenkin pinnallista mediamaailmaa ja ihmisten touhuilua yleensä. Hauskoja sanaleikkivitsejä sai tosissaan vääntää suomeksi.” Sen lisäksi, että Arja myötäili joustavasti Pelevinin juonikasta kerrontaa, hän teki taustatyöt huolellisesti ja väänsi sanaleikit osuvasti suomeksi.

Kysyessäni, miten Arja tutustui alkuaan venäjän kieleen ja mikä sai hänet opiskelemaan sitä, hän vastasi näin: ”Aloin opiskella venäjää 1973 lukiossa. Kuopion yhteislyseon kielilinjalla venäjä oli pakollinen kieli, mutta mielelläni sitä opiskelin, Neuvostoliitto oli silloin in isolle osalle nuorisoa. Muistelen kyllä että jo keskikouluaikana tuli televisiosta joku venäjän kurssi, jossa oli **Larisa** ja **Gena** -nimiset näyttelijät ja josta opin kirjaimet ja alkeita.

Pyrin 1976 opiskelemaan tiedotusoppia Tampereelle ja venäjää Jyväskylään. Pääsin molempiin. Menin Jyväskylään,

© Maarit Laitinen

Arja Pikkupeura palkintojenjakotilaisuudessa tyttärensä Outin kanssa.

ja tässä sitä ollaan. Valmistuin 1984 pääaineenani venäjän kieli ja kirjallisuus, sivulaudaturin tein yleisestä kirjallisuudesta. Opinnot ikävä kyllä tappoivat kykyni lukea kirjallisuutta ahmien ja analysoimatta.”

Arjan venäjäntaidolla on siis vankka pohja. Seuraavaksi kysyin, miten hän päätyi kirjallisuuden suomentajaksi.

”En tavoitellut kääntäjäksi, kolmekymppiseksi kuvittelin että minusta voisi tulla tutkija, mutta onneksi huomasin ajoissa ettei tule. Valmistuttuani työskentelin kolme vuotta Jyväskylän venäjän laitoksella: kaksi vuotta opetin, vuoden olin amanuenssina. Välissä syntyi esikoinen. Joskus tuolloin **Arja Rosenholm** pyysi minua mukaan 1800-luvun venäläisiä naiskirjailijoita esittelevän *Mimotška ottaa myrkyä* -antologian suomennostyöryhmään. Työryhmien suomentamia antologioita syntyi sittemmin kaksi lisää: *Mikä ihana päivä!* ja jo edellä mainittu *Puhu, Maria!* esittelevät uudempien naiskirjailijoiden tuotantoa. Nämä ensimmäiset suomennokseni valmistuivat vasta muutettuani perhesyistä Tampereelle.

Toisen äitiysloman jälkeen hakeuduin tulkiksi Tampereen ammattioppilaitoksessa (nykyisin Tredu) opiskelevalle venäläisryhmälle. Kahden vuoden kuluttua seurasi parin vuoden työttömyysjakso, jonka aikana suomensin mm. Valeria Narbikovan *Ympäri ämpäri* -teoksen ja tarjosin sitä mm. Tammelle.

Narbikova on muuten ainoa kirjailija, jota olen aktiivisesti yrittänyt markkinoida. Häntä halusin saada julki siksi, että hän on kielellä, sanojen toistolla ja niiden eri merkityksillä leikittelevä kirjailija, jonka proosa on hyvin lähellä runoa. Tarinaa tärkeämpiä ovat tunnelmat ja se miten niistä kerrotaan. Hänen päähenkilönsä ovat lapsenkaltaisia, maailmaa yhtäikaa leikkillisesti ja kuolemanvakavasti pohdiskelevia taiteilijasieluja.

Sain kirjailijaan yhteyden 20 vuotta myöhemmin, ja suomennos julkaistiin lopulta sähkökirjana 2012. Myöhemmin suomensin vielä kaksi hänen romaaniaan, jotka on julkaistu yksissä kansissa nimellä *Hälyn kuiske/...ja matka*.

1990-luvun jälkipuoliskon työskentelin Tampereen aikuiskoulutuskeskuksessa venäjän kielen kouluttajana. 1998 sinä kysyit minua suomentamaan Tammelle Viktor Peleviniä, mistä alkoi kymmenvuotinen yhteinen Pelevin-taipaleemme!

2000-luvun taitteessa toimitin tilauksesta mm. yhden kotiseutukirjan, ja pian aloin tehdä freelancerina asioi-

© Teos

mistulkkauksia ja asiatekstikäännöksiä sekä toimia kielikouluttajana yksityisessä aikuiskoulutusalan yrityksessä. Neljä vuotta käänsin myös Venäjä-uutisia suomalaisille tilaajille. Tulkkaukset lopetin viitisen vuotta sitten.

Ulitskajaa olen suomentanut Siltalalle nyt kymmenisen vuotta. Hänen biopsykologisessa proosassaan kerrotaan hyvin syvistä yleisinhimillisistä asioista, joskin usein kevyen ironian ja groteskin keinoin. Teoksissa toistuvat samat teemat, ja samaa asiaa, vaikkapa petturuutta, tarkastellaan usean rinnakkaishahmon kautta. Ulitskajan tyyllille ominaisten, eritasoista informaatiota pursuilevien litaniavirkkeiden lisäksi tässäkin on haasteellista rivinvälien välittäminen.

Siis kaikenlaista pikku puuhailua. Mukavaahan suomentaminen on, jos sitä on kunnon ehdoilla tarjolla ja jos kroppa kestää. Haasteellisuus on hauskaa ja sanat metkoja pyöriteltäviä, merkityksistä puhumattakaan. Suomentaessa joutuu ja saa asettua erilaisiin rooleihin: välittäjän ja viestinviejän, jäljittelijän ja teeskentelijän, salapoliisin ja syvyysasukeltajan.

Oma luovuus on tahtonut pahasti jäädä suurempien sanojen jalkoihin, mutta jotain aina yritän kotitarpeiksi, lähinnä muuta kuin sanoja nykyisin, sanon sitä leikkimiseksi. Eri-ikäisten ja -tyyppisten ihmisten kanssa tekemisissä olo harrastusten parissa on hienoa, lapsiseuraa on tosin liian vähän, kun omat lapsenlapset asuvat muilla mailla. Lapsenmielinen koen olevani itsekkin, monta sukupolvea on jo ajanut ohitseni aikuisuuteen.”

Arja on todellakin puuhailut yhtä ja toista venäjän kielen parissa. Venäjä on niin suhdanneherkkä kieli, että sen kanssa ”suap olla suihtena, suap olla päihtenä, ker-rav vesjkelekkana”, niin kuin hänen äitinsä aikoinaan luonnehti monella alalla toimivaa. Suomennettavaa ei ole ollut tarjolla niin paljon että sillä olisi elänyt, onhan venäläinen kirjallisuus meillä aika lailla marginaalissa. Arja totesikin palkintopuheessaan: ”Naapurimme Venäjän kulttuuri ja elämä ovat monille suomalaisille ällistytävän vieraita. Venäläisyys esitetään tiedotusvälineissä outona ja ulkopuolisena ilmiönä, usein yläpuolelle asettuen.” Hän toivoo, että kirjallisuuden suomennokset voisivat edistää kulttuurista ymmärrystä ja samastumista tiedotusvälineiden ulkokohtaisen vastakkainasettelun sijaan.

Teksti: Vappu Orlov

Haastattelija toimi pitkään kustannustoimittajana ja on palkittu suomentaja.

Onnellinen ketju huipentui J. A. Hollon palkintoon

– Ydin komeilee Beethovenin vieressä

”Suomentaminen on opettanut minulle kärsivällisyyttä, sitä kautta olen tehnyt itsestäni sitkeän puurtajan”, sanoo **Kari Koski**, J. A. Hollon käännöspalkinnon saaja vuosimallia 2019. ”Ehdokkuudesta olin hämmentynyt, palkinnosta iloisesti yllättynyt.”

Kari Koski on pitkän linjan suomentaja. Sivutoimisena suomentajana ura alkoi vuonna 1999, päätoimisesti hän on kääntänyt kirjallisuutta vuodesta 2002. Takana ovat Tampereen kääntäjänkoulutuslaitos ja maisterin tutkinto. Pääaineena oli saksa, sivukielenä ruotsi. Sittenmin ruotsi jyräsi ykköskielesi.

Kosken ansioluettelossa komeilee yli 80 suomennettua kirjaa. Niistä on dekkareita iso liuta kovilta tekijöiltä: **Lars Kepler, Leif G.W. Persson, Arne Dahl, Henning Mankell, Liza Marklund...** Seuraavakin suomennettava teos on dekkari, tällä kertaa tanskalainen.

”Dekkareissa on hetkensä”, kertoo Koski. ”Etenkin jos suomentaa jonkin sarjan viidettä osaa, niin pohjatyöt on tehty jo aikoja sitten ja monet elementit ovat tuttuja.

Silloin kehittää rohkeammin omaa ilmaisua, kun usein on jo oma käännös, josta pistää paremmaksi.”

Heittäytyjä

”En ole koskaan mieltänyt itseäni maailman analyyttisimmäksi ihmiseksi. Ryhdyn töihin ennemminkin heittäytyen kirjan maailmaan”, Koski luonnehtii. ”Olen huomannut, että usein analysoin teosta vasta jälkeenpäin, kun työstän raakakäännöstä ja hion sitä painokuntoon.”

Kosken tapa työskennellä on omintakeinen. ”Lasken aina etukäteen, että teen kymmenen sivua raakakäännöstä päivässä, piste. Jos sivut ovat sellaisia kuin tuossa palkintokirjassa, niin työpäivät pitenevät huomattavasti. Viihteen kanssa jää tietysti enemmän vapaa-aikaa.”

”Kauno- ja tietokirjallisuuden suomentamisessa on sekin ero, että kaunoa tehdessä voi niin sanotusti liikkua pitkiäkin matkoja täysin kirjailijan kyydissä, kuin mutkaista maalaistietä. Tietokirjaa taas suomennetaan ikään kuin kaupungissa, ja silloin on pakko vähän väliä

© Maarit Laitinen

Kari Koski pitämässä kiitospuhettaan palkinnonjakotilaisuudessa.

pysähtyä liikennevaloihin tarkistamaan esimerkiksi erikoistermejä. Siihen menee enemmän aikaa, ja myös flow-tilaan on silloin vaikeampi päästä. Mutta vasta ajan kanssa opin, että tietokirjoihin voi eläytyä yhtä lailla kuin kaunoon.”

Melkoinen järkäle

Kari Koski palkittiin **Max Engmanin** teoksen *Kielikysymys – Suomenruotsalaisuuden synty 1812–1922* suomentamistyöstä. Teos on kolmas osa sarjasta *Suomen ruotsalainen historia*, jonka on kustantanut Svenska litteratursällskapet i Finland (SLS). Perusteluissaan raati kehui paitsi teoksen moitteetonta ja huolella viimeistelyä kieliasua myös korkeatasoista toimitustyötä. Kosken on helppo yhtyä perusteluihin.

”SLS:n koko organisaatio toimi hirvittävän hyvin alusta loppuun. Tosin osittain siitä syystä oma kädenjälki ei näy niin puhtaana. Ei tullut sellainen olo, että olisi päässyt hirveästi loistamaan, vaan käännös oli enemmän sellainen varmaotteinen kokonaisuus. Sain myös valita kustannustoimittajakseni talon ulkopuolelta **Vuokko Hosian**, jonka kanssa olin ennenkin tehnyt töitä. Hän on todella huolellinen, perusteellinen ja väsymätön.”

Tapaamme Kosken kanssa Helsingissä, Svenska Teaternin Café Artistissa, mistä löytyy monenlaista symboliikkaa palkintokirjan teemoihin. Historian havinan kuulee. Koski on historioitsijana maallikko, mutta intohimoo löytyy. Historia-aiheisia suomennoksia on ilmestynyt lukuisia, muiden muassa **Astrid Lindgrenin** *Sotapäiväkirjat 1939–1945*, **Peter Englundin** *Menneisyyden maisema* ja **Sidney D. Kirkpatrickin** *Natsien pyhä aarre*.

Pelkkänä lukukokemuksenakin *Kielikysymys* oli Kosken mielestä yksi mielenkiintoisimmista herkullisine yksityiskohtineen, lyriikkaa unohtamatta. Näin puhuu **Zacharias Topelius** Kosken suulla:

*Kaks valtaa Suomen alistaa
orjuuteen, häpeään:
me Ruotsin voimme unohtaa,
vaan emme vuoksi Venäjän.
Nyt mieli yhteinen
tuo hengen vapauden.
Pian Suomen kansa, kieli, maa
uljaana, voimissaan
ei enää nöyristellä saa
vaan katkoo kableitaan.
(Kielikysymys, s. 297)*

© Svenska litteratursällskapet i Finland

Kielikysymys ei kuitenkaan ole Kosken suomennoksista ”se isoin”. Hän puhuu ”onnellisesta ketjusta”. Se sai alkunsa vuonna 2013 **Jörn Donnerin** *Mammutista*, jonka suomennos avasi ovet muihinkin kustantamoihin, ja SLS:lle Koski päätyi Donnerin suosituksesta. ”Töihini oltiin tyytyväisiä, ja sain entistä enemmän suomenruotsalaista tietokirjallisuutta suomennettavaksi. Skaala on laajentunut, ja samalla rima on kohonnut. Ennen en ehkä ollut niin tietoinen siitä, mihin kaikkeen tekstissä voi yltää, mutta tuntuu kuin kaiken voisi aina sanoa vieläkin paremmin, ja

ehkä juuri se tekee tästä työstä niin kiehtovan”, kertoo Koski teetä siemailen, katse Mannerheimintien vilinässä. Hän myöntää, että tarkkailee Helsinkiä nykyään vähän uudella tavalla. Suomenruotsalaisuus on tullut läheisemmäksi, matka 1800-luvun Suomen läpi avasi silmiä ja pani pohtimaan demokratian perimmäistä olemusta. ”Olemme demokratian asialla.”

Reserviin

Koski työskentelee kotonaan Vantaalla, omassa työhuoneessaan, joka vapautui kun lapset lensivät pesästä. Kesällä töitä tehdään tietenkin parvekkeella, paitsi silloin kun ollaan mökillä Pohjois-Karjalassa. Mihinkään kouriintuntuvaan Hollo-palkinnon rahat eivät kuitenkaan mene.

”Maailmanympärimatkaa en aio tehdä. Haluan pitää rahat reservissä johonkin omaehtoiseen proggikseen, vaikka se ei välttämättä koskaan toteutuisi. Voisin josain vaiheessa suomentaa jotain suosikkiani. En vielä tiedä mitä. Ehkä **Elmer Diktoniuksen** vanhempaa tuotantoa... Ei sitä nuoren runoilijan kalisevaa ja kolisevaa, vaan sitä hiljaista ja maanläheistä, joka kertoo vanheneemisesta ja luopumisesta.”

J. A. Hollon palkintoon kuuluu kunniakirjan ja rahapalkinnon lisäksi kiertopalkinto, **Johannes Rantasalon** lasiveistos *Ydin*.

”Veistos on hieno, se on ollut nyt runsaan viikon kukkimppujen rinnalla olohuoneen pöydällä, mutta kun kukat ovat nyt lakastumaan päin, täytyy siirtää se varsinaiseen sijoituspaikkaan. Palkintohyllyä ei ole, joten veistos päättynee pianon päälle **Beethovenin** rintakuvan viereen.”

Teksti: Tuula Kojo

Kirjoittaja on turkkilaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden suomentaja.

1. Kuka ja mikä olet?

Olen **Laura Ekberg**, viimeistelen parhailaan Turun yliopistossa väitöskirjaa monikielisen karibialaisen kirjallisuuden suomentamisesta. Lisäksi pyörिटän kolmen kollegani kanssa kielipalvelualan yritystä.

2. Missä asut?

Asun Turun Nummenmäessä vastikään mieheni kanssa ostamassamme asunnossa.

3. Mitkä ovat työkielisi?

Pääasiassa käännän suomesta englantiin ja englannista suomeen, joskus myös ruotsista suomeen.

Laura Ekberg ja kollega Turo Rautaoja

4. Kuunteletko musiikkia, kun teet töitä? Jos kuuntelet, millaista?

En oikein osaa kuunnella musiikkia töitä tehdessä, mutta joskus, kun on pakko saada ympäristön meluja vaiennettua, saatan kuunnella jazzia.

5. Mikä on inhokkitermisi?

Helpon ärsynnyn sellaisista muodikkaista lainasanoista, joita käytetään, vaikka päteviä suomenkielisiäkin vastineita olisi tarjolla. Esimerkiksi *kontaktointi*. Keräämme näitä välillä toimistolla jääkaapin oveen, jos tulee jotain erityisen kummallisia vastaan.

6. Millaisissa vaatteissa käännät mieluiten?

Rennoissa ja mukavissa. Nykyään, kun en enää kovinkaan usein tee töitä kotona, pitää oikeasti pukeutuakin. Aiemmin kotona friikkuhommia tehdessä äidilläni oli tapana kutsua pyjamaani työasukseni.

7. Minkä muruja löytyy eniten näppiksesi raoista?

Jokin aika sitten leivoin toimistolle inkiväärikakkua, joten sitä varmaankin tällä hetkellä. Toisinaan myös näkkileipää.

8. Mistä käännöksestäsi olet kaikkein ylpein?

Vaikea sanoa yhtä suosikkia, mutta eniten nautin sellaisista käännöksistä, joissa voi päästää luovuuden valloilleen. Esimerkiksi lastenteatteriesityksen laulujen suomentaminen oli tosi kivaa hommaa.

9. Menetätkö joskus yönesi käännöstyön takia? Tai tulevatko käännökset uniisi?

Stressi yleisemmin vie toisinaan yöunia, joten kaipa käännöksetkin ovat joskus voineet unettomuutta aiheuttaa. Tällä hetkellä suurempi syyllinen taitaa olla se väitöskirja.

10. Minkä äidinkielenopettajasi / pääkieleesi opettajan opetuksen muistat? Mikä on syöpynyt tulikirjaimin sieluusi?

Yläasteen äidinkielen opettajalla oli oma akkusatiivilaulu, jonka hän aina opetti oppilailleen. Sitä olisi kuulemma pitänyt välitunnilla tanssia letkajenkan tapaan. Emme tanssineet, mutta laulu on kyllä jäänyt mieleen.

11. Miksi valitsit itsestäsi juuri tämän valokuvan nähtäväksemme?

Kuvassa olemme **Turo Rautaojan** kanssa KäTussa esittelemässä uutta yritystämme. Luola Consulting on tämän vuoden alussa perustamamme kielipalvelualan yritys, jonka tavoitteena on tuoda alalle uusia, yhteisöllisempiä toimintamalleja.

Vaikuttavaa käännöstyötä

Kliseinen kuva on, että yksinyrittäjä-kääntäjä istuu kotona tukka pystyssä villasukat jalassa ja kääntää tekstejä yötä päivää surkealla palkalla. Työn hintaa poljetaan oikealta ja vasemmalta, ja lopulta konekäännös tulee ja vie paitsi työn myös sen arvostuksen. Kääntäjä puree harmista huulta, vastaa myöntävästi suuren käännösfirman naurettavaan tarjoukseen ja yrittää nopeasti tehdä koneella käännetyistä epätekstistä ymmärrettävää. Kuten muutkin kliseet, tämäkin on onneksi vain osatotuus. Moni kääntäjä on siirtänyt teekuppinsa yhteistyöskentelytilaan ja verkostoitunut ahkerasti. Moni myös pyrkii vaikuttamaan työnteon ja yrittämisen reunaehtoihin osallistumalla esimerkiksi järjestötoimintaan tai puoluepolitiikkaan.

Yksinkertaisimmillaan vaikuttaminen on sitä, että kääntäjä valitsee, mitä hän kääntää, kenelle, miten ja millä hinnalla.

”Asiakas halusi, että käännän toisen maailmansodan aikaisen natsien propagandatekstin. Yrityksistäni huolimatta en onnistunut selvittämään, missä tekstiä olisi käytetty, joten kieltäydyin työstä”, kertoo saksasta ja englannista suomeen kääntävä **Kaisu Keisala-Kaseja**.

Vaara siitä, että teksti olisi päätynyt hänen etiikkansa vastaiseen käyttöön, oli ilmeinen. Keisala-Kaseja ei ottanut työtä vastaan, mutta samalla hän jäi myös ilman palkkiota.

Kääntäjän työ on muuttunut viime vuosikymmeninä valtavasti. Aiemmin moni työllistyi johonkin kansainvälistä liiketoimintaa harjoittavaan yritykseen talon sisäiseksi kääntäjäksi ja kääntäjän apuvälineet löytyivät lähinnä kirjahyllyistä. Nykyään suuri osa kääntäjistä on itsensä työllistäviä yksinyrittäjiä, joiden ei ole tarkoituskaan työllistää muita itsensä lisäksi. Käännösmuistiohjelmat ja internetissä kaikkien saatavilla olevat käännösohjelmat ovat tehneet kääntämisestä myös aiempaa teknisempää ja toisaalta luoneet monille käännöksiä ostaville asiakkaille väärän kuvan työn vaatiman asiantuntemuksen määrästä.

Työn muutokset ovat tuoneet mukanaan myös uudenlaisia haasteita. Yrittäjäys ja erityisesti yksinyrittäjäys, konekäännökset ja niiden post-editointi sekä suurten kansainvälisten yritysten vaikutus työn hinnoitteluun ovat asioita, jotka koskettavat liki jokaista käännösalalla toimivaa. Tämä on huomattu myös yliopistoissa, joissa kääntäjän koulutukseen on lisätty työelämään ja yrittämiseen liittyviä opintoja.

Politiikkaa ja järjestötoimintaa

Tamperelainen **Jouni Sirén** on jäsenenä käännös- ja tulkkauspalveluja myyvässä osuuskunnassa. Osuuskunta

on toiminut vuodesta 1999 suurin piirtein saman joukon voimin. Sirén uskoo, että tekniikan kehityksestä huolimatta kääntäjiä tarvitaan aina. Tällä hetkellä erilaisten tekstien määrä on suurempi kuin koskaan ja tietoliikenneyhteyksien kehittyttyä yhä pienemmät yritykset toimivat kansainvälisessä ympäristössä. Samalla ihmisten yleinen kielitaito on Sirénin mielestä heikentynyt.

”Englantia osataan laajalti, mutta muiden kielten osaminen on vastaavasti huonompaa, toteaa saksasta”, tanskasta ja ruotsista suomeen kääntävä Sirén.

Osuuskuntamuotoinen yrittäminen sopii Sirénille. Yhdessä tekeminen luo turvaa ja työntekijöiden erilaiset vahvuudet ja asiantuntijuus tukevat toisiaan. Yksinyrittäjä on vastuussa vain itselleen, mutta hän kantaa myös yrittämisen riskin yksin. Yrittäjän sosiaaliturva on asia, joka Siréniä erityisesti huolettaa ja joka vaatisi hänen mielestään uudistuksia ja joustoa.

Yhden naisen käännöstoimisto Magusta pyörittävä **Mirka Lahti** jakaa Sirénin huolen. Hän on valinnut Suomen Yrittäjät omaksi tavakseen vaikuttaa ja verkostoitua. Lahti on toista kautta Hervannan Yrittäjien puheenjohtajana ja Tampereen yrittäjien varapuheenjohtajana. Samalla, kun hän on voinut Yrittäjissä ajaa itselleen tärkeitä asioita, on oma ymmärrys yrittämisen reunaehdoista laajentunut.

”Minä voin tehdä töitä missä vain, jos minulla on toimivat tietokone ja internetyhteys. Monet ovat kuitenkin tilanteessa, jossa kaavoitus, kunnan infrastruktuuri tai vaikkapa suuret katutyöt muuttavat yrityksen toimintaympäristöä. Joskus voi olla kannattavampaa lopettaa koko yritys kuin siirtää se toiseen toimitilaan”, Lahti kertoo.

Maaialmalta yhteistyöskentelytiloihin

Yksinyrittäminen voi olla todella yksinäistä yrittämistä. Sen huomasi myös Kaisu Keisala-Kaseja palattuaan

© Mark Niskanen

Kaisu Keisala-Kaseja

Kaisu Keisala-Kaseja

(34), Suomen Yrittäjien maahanmuuttaja-koordinaattori ja yrittäjä

- FM Helsingin yliopistosta, pääaineena germaaninen filologia
- Aktiivinen Pirkanmaan Vihreissä ja Tampereen Vihreiden jäsen.
- Kieliparit saksa-suomi-saksa ja englanti-suomi
- Monipuolinen työkokemus kääntämisestä ja kansainvälisestä yritysviestinnästä
- Asui ja työskenteli noin 10 vuotta Itävallassa
- Omat yritykset kielikulkuri.fi ja www.teho-osasto.fi

Mirka Lahti

(49), kääntäjä ja yrittäjä

- FM Turun yliopistosta pääaineena saksan kielen kääntäminen ja tulkkaus
- kieliparit saksa-suomi ja ruotsi-suomi
- Hervannan Yrittäjien pj
- toiminut kymmeniä vuosia team hostina erilaisissa urheilukilpailuissa, mm. Salpausselän kisoissa
- Yksi Kääntäjämestarin kirja -teoksen kirjoittajista, www.kaantajamestarinkirja.fi
- Oma yritys www.magus.fi

Mirka Lahti

© Kai Jokela

Jouni Sirén

Jouni Sirén

(53), kääntäjä ja osuuskuntayrittäjä

- FM Tampereen yliopistosta, pääaineena saksan kääntäminen ja tulkkaus
- Kieliparit ruotsi-suomi-ruotsi, tanska-suomi, saksa-suomi
- Tampereen Vasemmiston pj, varakaupunginvaltuutettu
- Tampereen yhdyskuntalautakunnan jäsen
- Suomen Rauhanpuolustajien vpj ja Pirkanmaan piirin pj
- Osuuskunta intertextok.fi

muutama vuosi sitten Suomeen liki kymmenen Itävallan-vuoden jälkeen. Pian hän päätyikin kollegoidensa kanssa perustamaan yhteistyöskentelytila Teho-osaston. Vaikka yritys oli edelleen oma ja omalla vastuulla, loi yhteinen työtila työyhteisön ja raamit työnteolle. Työ ja vapaa-aika on helpompi erotella ja kahvihuoneesta löytyy taukoseuraa silloin, kun ajatus ei enää pysy kasassa.

Sittemmin Kaisu Keisala-Kasejan työnkuva on muuttunut jo pariin otteeseen. Vuoden 2018 alussa hän aloitti maahanmuuttajayrittäjyyden koordinaattorina Suomen Yrittäjissä. Työssään Keisala-Kaseja kehitti maahanmuuttajataustaisten yrittäjien koulutusta ja palveluita, auttoi heitä verkostoitumaan ja loi keinoja välittää tietoa suomalaisen yrittäjyyden komerenkeista myös vieraskielisille yrittäjille. Työ tuntui loogiselta jatkumolta: onhan hän itsekin ollut sekä maahanmuuttaja että yrittäjä.

”Monille maahanmuuttajataustaisille yrittäjille jo tällainen järjestötoiminta on uusi asia”, Keisala-Kaseja sanoo.

Toukokuussa 2019 puhaltavat taas uudet tuulet, kun Keisala-Kaseja siirty Start Up Refugees -verkoston työllisysohjelman päälliköksi.

”Näkökulma laajenee yrittäjyydestä koko työllisyyden kenttään”, hän iloitsee.

Vaikka Keisala-Kaseja ei enää toimikaan päätoimisena kääntäjänä, ei kääntäjä hänessä ole kadonnut minnekään. Monikielinen viestintä on ollut uusienkin työtehtävien ytimessä. Suomen Yrittäjissä hänen työnsä oli varmistaa, että heidän tarjoamansa tieto oli mahdollisimman monen saatavutettavissa. Start Up Refugeesin tiimissä jo pelkästään työkieliä on monta: suomi, englanti, dari ja arabia.

Neuvottelua ja kehitystyötä

Keisala-Kaseja, Sirén ja Lahti korostavat käännösalan sisäisen yhteistyön merkitystä. Yksinyrittäjät joutuvat neuvottelemaan palkkioittensa suuruuden itse. Palkkion suuruus voikin siis määräytyä neuvottelutaitojen tai aseman mukaan, jolloin sama asiakas voi maksaa eri suuruisia palkkioita samasta työstä. Taitamaton tai kokematon työnsä hinnoittelija saattaa tahtomattaankin polkea hintoja alaspäin. Rahasta pitäisi siis uskaltaa puhua. Hinnat eivät voi jatkaa laskuaan enää ilman, että yrittämisen haasteet muuttuvat etuja suuremmiksi.

Verkostoituminen, alan kehittäminen ja yhteistyö ovat työhyvinvointiasioita, mutta myös alan elinvoimaisuuden ehtoja. Yrittäjä hyötty verkostoista ja kontakteista. Koko kääntäjäyhteisö taas hyötty yhteisistä pelisäännöistä.

”Kääntäjien tulisi vetää yhtä köyttä. Jos me olemme hiljaa, ei kukaan kohta edes kysy”, tiivistää Keisala-Kaseja.

Jokaisen yksinyrittäjän kannattaa lähteä ulos, verkostoitua, osallistua järjestötoimintaan tai vaikkapa politiikkaan. On kaikkien etu, että jatkossakin yrittäminen kannattaa ja kehitty entistä turvallisemmaksi ja että käännösala pysyy elinvoimaisena. Laadukkaat käännökset ovat asiakkaan, yrittäjän, yhteiskunnan ja koko kansainvälistyvän maailman etu.

Teksti: Riikka Pouta

Kirjoittaja on opettaja ja vapaa toimittaja.

**SVYL
Verkkopuoti**

Virolaisen kirjallisuuden,
musiikin ja elokuvien
ostopaikka

verkkopuoti.svyl.fi

historia ja elämäkerrat
kaunokirjallisuus
lastenkirjallisuus
vironkielinen kirjallisuus
matkaoppaat ja kartat
käsityö- ja keittokirjat
kieltenopiskelu
CD:t, DVD:t

Verkkopuodin tarjoaa
Suomen Viro-yhdistysten
liitto ry.
www.svyl.fi
svyl@svyl.fi
040 777 4618

**SKTL:n jäsenille 10 %
alennusta kirjoista!**

Kielellistä tasa-arvoa käännös- ja monikielisyysaktiivismin keinoin

Kääntäjä, käännöstieteen yliopistonlehtori **Anne Ketola** tekee käännöstöitä palkkiotta muuttaakseen suomalaista yhteiskuntaa monikielisemmäksi. Ketolalle kääntäminen on rauhantyötä.

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2018 lopussa Suomessa asui vakituisesti yli 390 000 äidinkieleltään vieraskielistä henkilöä. Äidinkieliä suomalaisilla on yli 150. Tämä kielellinen monimuotoisuus ei kuitenkaan juuri heijastu suomalaisella kirjallisuusalalla: muilla kuin Suomen perinteisillä kielillä kirjoittavien kirjailijoiden on äärimmäisen vaikea saada töitään julkaistuksi, saada

työskentelyynsä apurahoja tai esimerkiksi päästä jäseneksi alan liittoihin.

Tässä artikkelissa kerron työstäni Sivuvälo Platform ry:n sihteerinä ja käännös- ja monikielisyysaktiivisena. Sivuvälo on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka edistää monikielistä kirjallisuutta ja kielellistä yhden-

© Oskari Aaltonen.

Ketola esittämässä käännöstään Sivuvälo Platform ry:n puheenjohtaja Roxana Crisólogon runosta Helsingin Juhlaviikoilla elokuussa 2019.

Ketola juontamassa käännösaiheista kirjallisuuspaneelia Pohjoismaisessa kulttuuripisteessä maaliskuussa 2019. Keskustelijoina meksikolaistaustainen runoilija José Luis Rico Carrillo, Ruotsista keskustelijavieraaksi kutsuttu runoilija Petra Mölstad sekä sudanilaistaustainen runoilija Najlaa Eltom.

vertaisuutta Suomessa. Työmme tarkoituksena on tehdä Suomeen tilaa kaikenkieliselle kirjallisuudelle ja tukea muilla kuin Suomen perinteisillä kielillä työskentelevien kirjailijoiden työmahdollisuuksia omalla äidinkielellään. Näemme työllämme merkittävää yhteiskunnallista arvoa: muissa Pohjoismaissa on havaittu, että harva asia edistää maahanmuuttajaintegraatiota yhtä yksiselitteisen tehokkaasti kuin se, että annetaan tilaa kulttuuri-aktiviteeteille, joista jokainen – äidinkieleen katsomatta – löytää itselleen jotain. Iranilaistaustainen kääntäjä, tulkki, toimittaja ja tutkija **Aziz Sheikhani** on kirjoittanut, että maahanmuuttajat kääntyvät helposti oman kotimaansa kulttuurin ja uskonnon puoleen, jos uuden kotimaan yhteiskunta tuntuu kääntävän heille selkänsä. Tällaiset syyt voivat olla myös radikalisoitumisen takana. Aktivismityömme on siksi myös rauhantyötä.

Omat B-työkieleni ovat espanja ja englanti. Käännän pääasiassa runoutta, mutta mukaan mahtuu kaikkea taiteilijoiden verkkosivustojen käännöksistä apurahahakemuksiin ja tärkeisiin työsähköposteihin. Lisäksi teen yhdistyksen sihteerin töitä, esiinnyn lukemassa runokäännöksiä erilaisissa tapahtumissa, juontamassa monikielisyysaiheisia tapahtumia ja puhumassa yhdistyksen työstä kulttuuri- ja kirjallisuusinstituutioiden

”Viime vuoden kohokohtia olivat kutsut eduskuntaan Arkadia-seuran vieraaksi ja Oodi-kirjaston avajaisiin puhumaan yhdistyksestämme ja monikielisestä kirjallisuudesta Suomessa.”

edustajille. Viime vuoden kohokohtia minulle olivat kutsut eduskuntaan Arkadia-seuran vieraaksi ja Oodi-kirjaston avajaisiin puhumaan yhdistyksestämme ja monikielisestä kirjallisuudesta Suomessa.

Käytän tähän työhön keskimäärin viitisen tuntia viikossa. Suurimman osan käännöstyöstäni teen palkkiotta tai hyvin pienin palkkioin. Vaikka olen ammattikäntäjä,

en miellä tätä toimintaa palkkiottomaksi ammatinharjoittamiseksi vaan aktivismiksi: käytän ammattitaitoani saadakseni suomalaisessa yhteiskunnassa aikaan toivomiani muutoksia. Käännös- ja monikielisyysaktivismi on minulle vahvasti poliittisesti latautunutta työtä. Näen suomalaisten kirjallisuusinstituutioiden työssä sekä minua ympäröivän yhteiskunnan kieliasenteissa räikeästi omien arvojeni vastaisia piirteitä. Iloitsen suunnattomasti siitä, että olen hankkinut itselleni ammattitaidon, jonka avulla saan tehdä töitä näiden piirteiden romuttamiseksi.

Omaa työtä kuvaillakseni koen hyödylliseksi eritellä *käännösaktivismin* ja *monikielisyysaktivismin* erillisiksi käsitteiksi, sillä ne ovat ajoittain erilaisia tavoitteita ajavia aktivismin muotoja. *Käännösaktivismista* puhuminen konkretisoi aktivismityöni sisältöä sekä itselleni että muille: pyrin aikaansaamaan muutosta kääntämällä, luomalla ymmärrystä sinne, missä sitä ei ole. Kääntäminen rakentaa dialogia eri kulttuuritaustoja edustavien välille ja häivyttää erilaisuuden pelkoa. Moni tuttu kutsuu toimintaani vapaaehtoisikäännöstyöksi. Vapaaehtoistyön pohjimmaisena motiivina on kuitenkin *auttaa* yksilöitä ja yhteisöjä, aktivismin motivaationa on *muuttaa* yhteiskuntaa. Tämä ero on minulle henkilökohtaisesti suuri.

Monikielisyysaktivismin puolestaan miellän toimintana, joka pyrkii edistämään kielellistä monimuotoisuutta – oman työni tapauksessa erityisesti kirjallisuusosalalla. Useimmiten tämä toiminta pyrkii luomaan dialogia eri

”Käännän, jotta kääntäminen ei olisi enää välttämätöntä.”

kielten ja erikielisten yleisöjen välille, mikä saavutetaan luonnollisesti kääntämisen keinoin. Aina kääntäminen ei kuitenkaan ole yksiselitteisesti monikielisyysaktivismi tavoitteiden mukaista. Itseltäni kesti aikaa aidosti ymmärtää, miksi kirjallisuustapahtumien järjestäjien ja kirjallisuuslehtien toimittajien suomenospyyntöihin suhtaudutaan kirjailijoideni keskuudessa joskus hyvin nuivasti. Suomalaiset kirjallisuusalan toimijat ovat pääsääntöisesti lähtökohtaisesti avoimia monikieliselle kirjallisuudelle, mutta sen esittämisen ja julkaisemisen ehtona pidetään usein sitä, että materiaalista tarjotaan myös suomenkielinen käännös.

Aidosti monikielisissä yhteisöissä – joista Sivuvallon toiminnassa mukana oleva kirjailijoiden joukko on hyvä esimerkki – on päivän selvää, ettei kukaan ymmärrä kaikkia keskusteluja eikä kaikkea kohtaamaansa kirjallisuutta. Tätä ei tarvitse problematisoida. Ymmärtämättömyyskin voi olla tapa nauttia kulttuurista. Itse koen esimerkiksi arabiankielisen runouden rytmeineen ja korvalleni vieraine äänneineen valtavan elämykselliseksi, vaikken siitä sanaakaan ymmärrä. Yhdistyksessämme elää toive siitä, että Suomessa silloin tällöin voisi esittää kirjallisuutta itsenäisesti myös muilla kuin Suomen perinteisillä kielillä. Meillä on myös vahva luotto siihen, ettei esimerkiksi yksikään persiaa taitamaton kuulija traumatisoidu siitä, että kuulee runon pelkästään persiaksi. Vaikka ehdottomien suomenospyyntöjen motiivit on helppo ymmärtää, on niistä rivien välistä luettavissa, ettei muunkielisellä kirjallisuudella ole Suomessa arvoa, ellei sitä esitetä myös suomeksi. Suomenosvaateet asettavat muunkieliset kirjailijat myös hyvin eriarvoisiin asemiin, sillä kaikille kielille ei kaunokirjallisia ammattisuomentajia löydy – tämä on yksi yhdistyksemme työn suurimmista haasteista.

Siinä utopistisessa Suomessa, jonka eteen aktivismityötäni teen, suomi on yleisin kieli, mutta sen puhujat eivät pyri nostamaan sitä hierarkkisesti muiden yläpuolelle omassa arjessaan. Ei suomen arvo eikä arvostus laske siitä, että sen rinnalla kuullaan myös muita kieliä. Voin siis tiivistää työni tavoitteet näin: käännän tehdäkseen tämän kirjailijajoukon suomalaisille kirjallisuusalan toimijoille ja yleisöille niin tutuksi, ettei käännöksiä enää aina vaadittaisi. Käännän, jotta kääntäminen ei olisi enää välttämätöntä.

Teksti: Anne Ketola

Sihteeri, Sivuväli Platform ry

Käännöstieteen yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto.

www.sivuvalo.com

En övning i erfarenheten

När man översätter lyrik förutsätter den språkliga förståelsen ofta en viss existentiell erfarenhet, skriver **Henrika Ringbom** som översatt dikter av bland andra **Mirkka Rekola**, **Henriikka Tavi** och **Olli-Pekka Tennilä** till svenska.

Att gå in i, och i minsta detalj lära känna. Ge sig hän, och med sitt instrument, i sitt språk framkalla det främmande. Själv transformeras med dikten som överförs från ett språk till ett annat. För en stund bli en annan och tala med den andras röst som lockar fram överraskande känslor och tankar, för in i okända erfarenheter, rör sig enligt ett mönster jag inte har tillgång till i mig själv.

Jag läser och härmar, prövar orden. Efter att ha gjort den första snabba översättningen förstår jag lite mer, börjar ana det väsen som liksom en andning eller vind drar genom dikten.

Du går de ord kallade **Gunnar Björling** sin sista diktsamling. Så går jag dikten, fram och åter, sneddar tillbaka till början, irrar kring radsluten, dröjer i tystnaderna, gör mig ord för ord bekant med den.

Jag översätter lyrik, i första hand från finska, ett språk som är så grundläggande olikt det svenska att dikten måste tillägna sig en helt ny rörelserepertoar.

Hur skulle jag kunna åskådliggöra det?

För att transformera dikt från ett språk till ett annat krävs rörlighet och instinkter. Kanske språken kunde framträda i inkarnationen av djur som rör sig i diktens landskap? Då kunde finskan vara . . . en mink. Vild, snabb och oerhört smidig, lika hemmastadd i vattnet som på land, med ett farligt bett. Svenskan däremot är mera lik . . . en slåthårig tax? Kan också springa och simma men är inte lika vig, har fortfarande en del instinkter kvar trots att den domesticerats, biter ibland men skäller mest bara.

Jag ska inte driva analogin längre. Förmodligen säger den mer om mitt förhållande till språken än om deras egenskaper. Svenskan är mitt första språk, medan finskan finns därute. Jag känner den väl, men ibland kommer den åt att överrumpla mig med sin rent skrämmande vighet och uttrycksfullhet.

Den finska poet jag översatt under längst tid och mest av är Mirkka Rekola (1931-2014). Jag upptäckte hennes dikter på 1990-talet och började nästan genast översät-

ta dem. Kring år 2010 när jag sammanställde översättningsurvalet En gynnsam plats för hjärtat (2011) lärde jag också känna henne, och hon hann bli viktig för mig inte bara som poet utan också som vän och lärare.

Rekola var en profan mystiker, hennes poetik och världssyn formades av visionära upplevelser. Några av visionerna har hon beskrivit: en pelare som drog fram över vattenytan på fjärden utanför Brunnsparken i Helsingfors, en djupblå skepnad som tog form i nattmörkret i hennes rum. Egentligen nämner hon dem bara, och betonar att visioner av det slaget varken kan kommuniceras eller uttryckas, fast de oåterkalleligt kommer att sätta sin prägel på allt som hen som haft dem kommunicerar och uttrycker.

Rekolas författarskap består av dikter, aforismer och essäer och sträcker sig över mer än ett halvsekel. I sin poesi och poetik uttrycker hon den öppna och rörliga upplevelse av världen som visionerna skapat hos henne.

© Niklas Sandström

En japansk trädgård i Kyoto.

Jag kan bara nämna något om hennes tankar här. Mot den lineära tidsuppfattningen utvecklar hon en syn på existensen som en vertikal ström, en rymd eller blomma som öppnar sig. Tiden är för henne en plats, året en stad med tolv portar. Vi har alla våra individuella minnen men lever också inneslutna i ett stort gemensamt minne som omfattar alla platser och tider.

I sina dikter utgår hon ofta från konkreta iakttagelser, inte sällan från de långa promenader hon företog längs Helsingfors stränder. För den som inte känner hennes tankevärld är dessa dikter mest tillgängliga, och till en början översatte jag bara dem. Jag insåg att jag inte helt och hållet förstod dem heller, men tyckte mig uppfatta tonfallet och kände i dem ett vinddrag som satte mitt medvetande i rörelse.

I sina essäer och aforismer redogör Rekola nästan undervisande för sin uppfattning om världens beskaffenhet, förklarar tankegångar och ger sammanhang. Småningom översatte jag också några av essäerna. De ytterst komprimerade aforismerna var det däremot länge ett krävande arbete för mig bara att läsa, och jag ansåg dem vara för svåra och präglade av det finska språket för att de överhuvudtaget skulle gå att översätta.

Först nu, när jag har översatt Rekola i tjugo år, börjar de öppna sig. Till min förvåning verkar många av dem dessutom nu alldeles översättbara.

Att läsa och översätta Rekolas författarskap har för mig utvecklats till en övning inte bara i tanken och språket utan också i erfarenheten. Gradvis har jag närmat mig de visionära upplevelserna, fått en aning om och en känsla för dem. Jag förstår dem i glimtar. Upplevelsen av att tiden är en plats kan överraska mig i vardagen när jag promenerar eller umgås, och i svindlande ögonblick har jag kunnat känna min inneslutenhet i det stora minne där all tid och plats existerar samtidigt.

Rekola menade att livet gång på gång drev henne in i återvändsgränder, ställde henne inför frågor som inte kunde svaras bort. Hon liknade dem vid zenbuddistiska koaner, de frågor med absurda svar som zenmästaren riktar till sin elev. Svaren kan inte nås med förnuftet utan bara genom att leva i frågans spänningsfält. En dag svarar livet och just den frågan upplöser sig, men nya frågor tar redan form.

Jag har börjat tänka på de dikter och aforismer som verkar oöversättbara som en sorts koaner. Att jag inte förmår översätta dem beror kanske mindre på mina rent språkliga begränsningar än på att min livserfarenhet och insikt inte räcker till. Förståelsen förutsätter en viss existentiell erfarenhet.

Som när jag som alldeles för ung läste **Edith Södergrans** dikter och tyckte de var framför allt vackra. Många år senare, när jag befunnit mig i pressade situationer, har fraser ur dem flutit upp, gjort situationerna tydligare och talat om för mig att hon en gång befann sig i närheten.

På ett liknande sätt framkallar tiden de dikter som jag översätter. I ett visst existentiellt läge kan en enskild fras glimta till, avge sin betydelse och visa på en möjlig översättning. Såsom man tidigare när man framkallade fotografier fick vänta på att ljus och skuggor skulle träda fram på pappersarket i kemikaliebadet, ger erfarenheten långsamt dikterna tydlighet.

Henrika Ringbom

Skribenten är en finlandssvensk författare bosatt i Helsingfors. Hennes senaste bok är den poetiska essän *Elden leende*. Berättelse om en resa till Japan (Förlaget M 2016). Hon har sedan 1990-talet varit verksam också som översättare av finsk lyrik till svenska. Hennes översättning av Henriikka Tavis diktsamling *Toivo*, på svenska *Hoppet* (Ellerströms 2015) prisbelönades av Sveriges författarförbund som "Årets översättning 2015".

Henrika Ringboms essä kan läsas i sin helhet på nätet i Kääntäjä+: www.sktl.fi/kaantajplus.

Opiskelijat veivät kielet museoon

Kielet ja kääntäminen ovat museoelementteinä poikkeuksellisia. Tampereen yliopiston opiskelijat pääsivätkin tam- mikuussa uudenlaisen haasteen eteen: he rakensivat Tampereelle työväenmuseo Werstaalle näyttelyn, joka kuvasti monikielisyyttä historiallisen Finlaysonin tehdasalueen menneisyydessä ja nykyhetkessä. Näyttely oli esillä Werstaan Komuutti-galleriassa 11.4–5.5.2019.

Finlaysonin tehdasalueen rikas kielellinen historia loi kutkuttavan lähtökohdan uudelle kurssille, jonka vetäjänä ja samalla näyttelyn tuottajana toimi käännöstieteen professori **Kaisa Koskinen**. Monikielisen viestinnän ja käännöstieteen opiskelijat koostivat näyttelyn aineiston sukeltamalla paikallishistoriaan ja tekemällä kielisosiologista kenttätöitä. Sisältöä näyttelyyn tuottivat myös suomen kielen sekä visuaalisen journalismin opiskelijat valokuvaamalla ja haastattelemalla paikallisia sekä tutkimalla Tampereen suomen erityispiirteitä. Ta- voitteenä oli löytää sellaisia viestinnällisiä keinoja, joilla löydöksiä voitaisiin valottaa muille kuin akateemisille museokävijöille. Kaksiosaisen näyttelyn henkilökuvat ja haastattelut avaavat alueen tämänhetkistä monikielistä arkea ja kielten Kuusvooninkinen kutoo yhteen 1800-lu- vun kielten rinnakkaiseloa ja hierarkioita.

Kielitieteellisestä näkökulmasta alueen historia on eri- tyisen kiehtova. Finlaysonin tehtaan rivityöntekijät olivat suomenkielisiä, konemestarit pitkälti englanninkielisiä ja tehtaan johto ja omistajat englannin- tai saksankielisiä. Konttorin kirjanpito-kieli taas vaihteli venäjältä saksaan ja ruotsiin. Ennen järjestäytynyttä tulkkaus- ja kääntä- mistoimintaa kielimuureja syntyi helposti tehtaan erikie- listen ryhmien välille. Tehtaan perustanut skotlantilainen **James Finlayson** itse osasi tiettävästi vain englantia ja tarvitsi kielitaitoisia ihmisiä ympärilleen. Esimerkiksi kauppias **Gustav Lundahlin** ja Finlaysonin perheen ko- tiapulaisen **Katarina Ekblomin** otaksutaan toimineen Finlaysonin tulkkeina. Kielimuureja rikkomaan syntyi suomenkielisissä tehdassaleissa myös oma slanginsa, kun vierasperäiselle tekniikalle keksittiin kotoutettuja ilmauksia, kuten englannin 'cardmachine'-sanasta joh- dettu 'karmasiini', joka tarkoitti karstakonetta.

Näyttelyprojekti ja sen ympärille rakennettu kurssi ovat kielten alalla uusi aluevaltaus. Kielten ja käännöstieteen opiskelijoiden vastuulla oli etenkin näyttelyssä esillä ole- va kielten Kuusvooninkinen. Lisäksi opiskelijat pääsivät omien kiinnostustensa mukaan tekemään esimerkiksi haastatteluita ja viestimään näyttelystä. Monipuoli- suudessaan kurssi tarjosi opiskelijoille mahdollisuuden kehittää työelämätaitoja ja tutustua tiedeviestintään käytännössä. Vastaavaa kieli- ja museoammattilaisten yhteistyötä tehdään toivottavasti toistekin.

Näyttelyn inspiraationa toimi vuonna 1837 valmistunut teh- dasrakennus Kuusvooninkinen. Nimi juontaa juurensa raken- nuksen kuudesta kerroksesta ja ruotsin sanasta 'våning'.

Professori Kaisa Koskisella onkin jo kehitysideoita tu- levaisuuden varalle: ”Äänimaisemaa voisi ilman muuta tuoda näyttelytilaan. Myös erilaiset virtuaalitodellisu- den ja lisätyn todellisuuden teknologiat mahdollistavat aivan toisenlaisia, immersiiivisiä tilallisia kokemuksia.”

Teksti: Irena Kuntonen, Taina Linnainmaa ja Harri Vuoti

Kirjoittajat ovat käännöstieteen ja kielten opiskelijoita Tampereen yliopistossa. He osallistuivat näyttelyn rakentamiseen ja vastasivat muun muassa näyttelyn viestinnästä.

Saamelaista kirjallisuutta suomennetaan liian vähän

Vuonna 2018 ilmestyi suomeksi vain kaksi pohjoissaamen kielellä kirjoitettua teosta, *Tuulisolmut: valikoima saamelaista nykyrunoutta*, suomentaja **Kaisa Ahvenjärvi** ja kustantanut Poesia, sekä **Niilo Aikion** nuorille suunnattu *Niga: novellikokoelma 2*, jonka on kuvittanut **Marketta Nilsen** ja sekä suomentanut että kustantanut kirjailija itse.

Nämä kaksi teosta paljastavat keskeisiä piirteitä suomeksi ilmestyvästä saamelaiskirjallisuudesta: ne ovat usein antologioita, joiden sisällön on valinnut suomentaja tai suomalainen toimituskunta, ne liittyvät usein saamen kielen tutkimukseen (Ahvenjärvi väitteli saamelaisesta nykyrunoudesta vuonna 2017), niillä on useita alkukielisiä (*Tuulisolmuissa* pohjoissaame ja norja), niitä kustantavat pienet kustantamot tai tekijä itse, ne ovat usein nuorten tai lasten kirjallisuutta, tekijä on toisinaan myös teoksen suomentaja ja teokset ovat usein kuvitettuja.

Koko 2000-luvulla suomennetuista pohjoissaamelaisista kirjoista kahdeksan on lasten- tai nuortenkirjoja, yhdeksän runokirjoja ja vain kolme aikuisten kertomakirjallisuutta. Lisäksi joukkoon mahtuu yksi näytelmä ja yksi tietoteos. Tästä joukosta puuttuu teos, joka sisältää valikoiman suomennettuja, todennäköisesti pohjoissaamenkielisiä runoja ja pakinoita sekä kirjoittajan suomenkielisiä tekstejä. Lisäksi on ilmestynyt muutama suomennos, joiden alkukieltä ei yksilöidä saamen kieltä tarkemmin.

Iso osa saamelaiskirjallisuudesta kustannetaan Norjassa. Myös Suomen saamelaisten teokset kustannetaan usein siellä. Norjalaisilta kustantamoilta ilmestyy toisinaan myös saamelaiskirjallisuuden suomennoksia, mutta ilman levityskanavia ne jäävät vähälevikkisiksi. Huonon kustannustilanteen vuoksi monet Suomessa elävät saamelaiskirjailijat, kuten **Eino Guttorm** ja **Ante Aikio**, kirjoittavatkin teoksensa suoraan suomeksi. Norjassa taas saamelaiskirjailijoiden teokset ilmestyvät usein samaan aikaan sekä saameksi että norjaksi.

Suomennetuista saamelaisista kirjoista osa on alun perin norjalaista kirjallisuutta ja osa valtioiden rajat ylittävää saamelaista yhteistuotantoa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että pääosin suomennetaan Suomen alueella kirjoitettua pohjoissaamenkielistä kirjallisuutta.

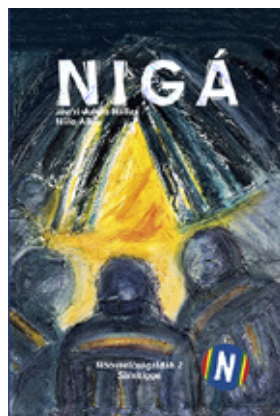
Tällä vuosituhanella ei ilmeisesti ole ilmestynyt inarinsaamelaisen kirjallisuuden suomennoksia, mutta kielen puhujia, kirjailijoista

puhumattakaan, onkin vain vähän. Koltansaamen tilanne on inarinsaameakin huonompi. Sen puhujien lukumäärä on hyvin alhainen ja koltansaameksi kirjoitettuja kirjoja on ilmestynyt vähän: kaksi lastenkirjaa ja kaksi **Claudia Fofonoffon** kaunokirjallista teosta. Norjassa ja Ruotsissa puhuttavia pienempiä saamelaiskieliä ei suomennosten alkukielten joukosta löydy yhtäkään.

Kansalliskirjaston aineistohakuun perehtyminen osoittaa, että saamelaisen kirjallisuuden suomennoksia julkaistaan äärimmäisen vähän. Hakusuodatuksella alkukieli saamelaiskielet nousee esiin vain 26 tulosta koko 2000-luvulla. Toivottavasti YK:n alkuperäiskansojen kielen vuosi saa aikaan mielenkiinnon ja suomennosten määrän kasvua.

Teksti: Hanna Pippuri

Kirjoittaja on liiton assistentti.

Pääosin suomennetaan Suomen alueella kirjoitettua pohjoissaamenkielistä kirjallisuutta.

Professori Outi Paloposki Tiedeakatemian jäseneksi

© Maarit Laitinen

Suomalainen Tiedeakatemia valitsi vuoden 2019 kevätkokouksessaan uudeksi jäsenekseen Turun yliopiston englannin kääntämisen professori **Outi Paloposken** ja ulkomaiseksi jäsenekseen Helsingin yliopiston kieliteknologian professori **Jörg Tiedemanin**. Tiedeakatemian jäseniksi kutsutaan ansioituneita ja yleisesti arvostettuja kotimaisia ja ulkomaisia tieteenharjoittajia ja tutkijoita, jotka edustavat alansa kärkeä. Muun muassa **Irma Hyvärinen**, **Kaisa Koskinen**, **Leena Kolehmainen** ja **Liisa Tiittula** ovat jo jäseniä. Kaikkiaan jäseniä on lähes 1000.

Riitta Oittiselle vuoden 2019 Anne Devereaux Jordan -palkinto

© Jonne Renvall

Tampereen ja Helsingin yliopistojen kääntämisen tutkimuksen dosentti, FT, **Riitta Oittiselle** on myönnetty vuoden 2019 Anne Devereaux Jordan -palkinto. Palkinto on tunnustus merkittävistä saavutuksista lastenkirjallisuuden tutkimuksessa ja/tai lastenkirjallisuuden alalla, ja sen myöntää amerikkalainen Children's Literature Association ChLA. Palkinto myönnettiin tänä vuonna ensimmäistä kertaa käännöstutkijalle.

Kääntäjä oikaisee

Oikaisu Turun paikallisosaston opintomatkaa Kööpenhaminaan käsitelleeseen juttuun

Kääntäjä-lehden numeron 1/19 sivulla 31 toisen kuvan kuvaajatiedot puuttuivat. Kuvan on ottanut **Diana Berber**.

Oikaisu Julkishallinnon palstan lähdeluetteloon

Kääntäjä-lehden numerossa 1/19 sivulla 11 julkaistussa lähdeluettelossa teoksen *Käyttäjäkeskeinen kääntäminen* (2012) tekijätiedoissa **Tytti Suojasen** sukunimi oli virheellinen. Tekijät ovat **Tytti Suojanen**, **Kaisa Koskinen** ja **Tiina Tuominen**.

Korkeakoulu- harjoittelija tuo uutta potkua kääntäjänpäivään

© Maarit Laitinen

Moi! Olen **Aino Suoranta**, SKTL:n ja Kieli-
asiantuntijat ry:n yhteinen korkeakouluharjoittelija vuosimallia 2019. Päävastuunani ovat tämän vuoden kansainvälisen kääntäjänpäivän tapahtuman järjestäminen, sosiaalinen media, opiskelijayhteistyö sekä yleinen hääpäily toimistohommien parissa.

Olen päässyt osallistumaan moniin mielenkiintoisiin palavereihin, joissa myös minun mielipiteitäni ja puheenvuorojani arvostetaan yhtä lailla kuin järjestöjen konkareidenkin. Olen myös mukana kaikilla toimiston tärkeimmillä viestintäkanavilla, kuten #koulutukset, #lounas ja #valituskanava. Työtehtäväni ovat monipuolisia ja minulle on annettu jo alusta asti paljon vapautta ja vastuuta. Järjestötoiminta on minulle ennestään tuttua, sillä toimin tällä hetkellä toista vuotta Helsingin yliopiston kääntämisen ja tulkkauksen opiskelijoiden ainejärjestö KouKi ry:n puheenjohtajana.

Pääaineenani opiskelen englannin kääntämistä, sivuaineina ranskaa ja italiaa. Uusin kielituttavuuteni on venäjä. Haaveilen av-kääntäjän urasta, sillä ruututekstittämisessä yhdistyvät mielestäni sopivassa suhteessa luovuus sekä ajan ja tilan sanelemat, aivonystyröitä kutkuttavat käännöspulmat. Vapaa-ajallani harrastan kulttuuria eri muodoissa, liikuntaa, huonoja sanaleikkejä, liudennusmerkkien unohtelua venäjänkielissä sanoissa, opiskelijaelämän rientoja sekä matkustelua.

Minulle saa laittaa kysymyksiä tai ideoita kansainvälistä kääntäjänpäivää tai muita vastuualojani koskien osoitteeseen **kaantajienpaiva@gmail.com!**

Nähdään Turussa syyskuussa!

Teksti: Aino Suoranta

Kirjoittaja on SKTL:n ja
Kieli-
asiantuntijat ry:n korkeakouluharjoittelija.

TET-harjoittelijan terveiset

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton toimisto tarjoaa työelämään tutustumispaikan vuoden aikana 4–5 tetteläiselle. Huhtikuun alussa toimiston arkea ilahdutti TET-harjoittelija **Rene Philipp Ratkovski**.

© Maarit Laitinen

Olin TET-harjoittelussa SKTL:ssä 8.–12.4. Pidín harjoittelussa eniten siitä, kun sai auttaa toisia. Tun-tui hyvältä, kun minusta oli apua.

Maanantaina olin Trans-lating Europe -seminaarissa Euroopan komission Suomen-edustuston tiloissa. En ole ikinä ollut vastaavassa tapahtumassa, ja oli tosi kiinnostavaa, kun kaikki puhuivat kääntämisen laadusta. Keskiviikkona olin tutustumassa Ylellä av-kääntämiseen. Av-kääntäminen oli minusta erittäin kiinnostavaa, ja av-kääntäjillä on vastuullinen työ. Tiistaina ja torstaina olin SKTL:n toimistolla tekemässä erilaisia toimistotehtäviä.

Olin erittäin tyytyväinen työtehtäviin, jotka minulle annettiin. Ne olivat kaikki kiinnostavia, eikä minulla ollut yhtään tylsää työtehtävää. Pidín esimerkiksi kirjekuorten liimauksesta ja erilaisista seminaarimateriaalien pakkaustöistä. En olisi edes halunnut pitää taukoja, koska olin niin kiinnostunut työtehtävistäni.

Henkilökunta toimistolla oli tosi positiivista ja ystävällistä. Siellä naurettiin ja vitsailtiin. Luulin, että töissä tehdään vain töitä eikä puhuta kenenkään kanssa! En oikein löytänyt huonoja puolia tästä työpaikasta. Uskon, että tämä TET-paikka oli minulle paras valinta. Sain jopa kiitokseksi Suomalaisen kirjakaupan lahjakortin!

Olen kiitollinen Suomen kääntäjien ja tulkkien liitolle, että minut otettiin tutustumaan työelämään. Yritin olla todella ahkera, koska oletan, ettei TET-harjoittelijoista aina ole niin paljon hyötyä. Suosittelen tätä TET-paikkaa kaikille nuorille, jotka tykkäävät toimistotöistä, järjestelystä ja siistimisestä.

Teksti: Rene Philipp Ratkovski

Kirjoittaja on Kruununhaan yläasteen kahdeksannella luokalla.

Tampere

#översättarseminariet2019

Suomalais-ruotsalainen kääntäjäseminaari

Järjestäjät / Arrangörer:
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto – Finlands översättar- och tolkförbund
Kotimaisten kielten keskus – Institutet för de inhemska språken

10. – 11.10.2019

Lisätiedot:
www.sktl.fi/liitto/seminaarit

Mer info:
www.kotus.fi/su-ru

Svensk finskt
översättarseminarium

#kääntäjäseminariet2019

Tammerfors

SKTL:N UUDET JÄSENET

Varsinaiset jäsenet

Bäckström, Carola, II, Naantali
Fauster, Hanna, I, II, Fehring, Itävalta
Haavio, Aino, IV, Espoo
Hakki, Majid, II, Espoo
Holma, Lauri, I, Helsinki
Hynninen, Veera, II, Helsinki
Häkli, Anna-Leena, II, Helsinki
Iivanainen, Tuomas, II, Espoo
Kalinitchev, Andrei, II, III, Turku
Karhunen, Mari, II, Kuopio
Kote, Titta, II, Raahen
Mickelsson, Karin, IV, Espoo
Ojala, Niina, II, Vaasa
Pei, Yuan, II, IV, Lahti
Phan, Van Nam, IV, Vantaa
Sahlstén, Riitta, II, Joensuu
Solda, Tina, II, Helsinki
Soukola, Timo, I, Espoo
Talvikallio, Eeva, II, Siuro

Opiskelijajäsenet

Gonçalves Torres Mäkinen, Sonia, II, III ja IV, Helsinki
Lukander, Anu, II, Lappeenranta
Nenye, Mari, II, Helsinki
Ollanketo, Niina, IV, Tampere
Pade, Maria, II, Kongens Lyngby, Tanska
Sariola, Helka, II, Helsinki
Siltala-Nabb, Soile, II, III, Vähäkylä
Suoranta, Aino, II, III, Helsinki
Tuomasjukka, Tuukka, II, Cluj-Napoca, Romania

Uuden jaoston jäsenet

Kallio, Katariina, I, Tampere
Mezhevich, Olga, IV, Helsinki
van de Pavert, Maija, I, Vahto

Tervetuloa jäseniksi!

Hae työskentelyresidenssiin Saksaan!

Haku vuoden 2020 jaksoille Särön Oder-residenssiin Frankfurt Oderiin Hakuaika 1.6.–15.8.2019

Kaikki Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton jäsenet jaostosta riippumatta voivat hakea SKTL:n yhteistyökumppanin Särö ry:n Oder-residenssiin, joka sijaitsee Saksan ja Puolan rajalla Frankfurt Oderin kaupungissa. Residenssi on tarkoitettu ensisijaisesti työskentelyyn, joten edellytämme kaikilta hakijoilta työsuunnitelmaa.

Haettavana on kolme kahden viikon jaksoa:

- **kevällä 18.5.–1.6.2020**
- **kesällä 17.–31.8.2020**
- **syksyllä 2.–16.11.2020**

Kahden viikon majoitusjakso on aina maanantaista maanantaihin eikä lyhyempää jaksoa voi hakea.

Haettavana on

- kahden hengen huone (16m², 2hh), jossa on parisänky, työpöytä ja vaatekaappi **tai**
- yhden hengen huone (10m², 1hh), jossa on yhden hengen sänky, työpöytä ja vaatekaappi **tai**
- koko residenssiasunto (86m², 3hh).

Jos haet vain toista huoneista omaan käyttöösi, residenssiasunnon toisessa huoneessa majoittuu samanlaisesti toinen SKTL:n jäsen.

Huoneistossa on erkkeri-ikkunainen yhteistyötila, ruokailutila ja keittiö, jossa on jääkaappi, sähköuuni ja -hella. Kylpyhuoneessa on pyykinpesukone. Asunnossa on langaton nettiyhteys. Särö ry antaa vieraiden käyttöön linavaatteet ja pyyhkeet. Asunto on tarkoitettu korkeintaan kolmen ihmisen yhtäaikaiseen oleskeluun.

Hinnat kahden viikon jaksolla

- kahden hengen huone (1 huone, 1–2 hlöä) 432 €
- yhden hengen huone (1 huone, 1 hlö) 288 €
- koko residenssi (2 huonetta, 1–3 hlöä) 720 €

Hakemuksen pääset laatimaan kirjautumalla jäsentunnuksillasi jäsenosioon. Hakemuksen liitteenä tulee olla **vapaamuotoinen työsuunnitelma**, jonka perusteella oleskelujaksoa haetaan (enintään yksi A4). Saatua myönteisen päätöksen sinun on vahvistettava viikon kuluessa, otatko residenssijakson vastaan. Ilmoitus on sitova.

Hallituksen nimittämä kolmen hengen residenssityöryhmä käsittelee hakemukset hakuajan päätyttyä. Mikäli on useita työsuunnitelmaltaan samanarvoisia hakemuksia, etusija annetaan hakijalle, joka ei aikaisemmin ole ollut residenssissä SKTL:n vieraana.

Luethan ohjeet verkkosivuilta huolella ennen hakemuksen lähettämistä. Hakuaika päättyy torstaina 15.8.2019.

Hakulomake ja lisätietoja residenssistä löytyy SKTL:n verkkosivuilta (www.sktl.fi/liitto/residenssit).

Kopiosto-apurahat haettavina 1.–19.6.2019

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus julistaa haettavaksi kopiointista maksettujen tekijänoikeuskorvausten perusteella Kopiosto-apurahat kääntäjille.

Apurahapäätökset tekee liiton hallitus hakemukset käsittelevän erillisen Kopiosto-työryhmän ehdotuksen perusteella. Apurahan myöntäminen on harkinnanvaraista. Apuraha voi olla suuruudeltaan **enintään 2 000 euroa**. SKTL ilmoittaa vähintään 1 000 euron suuruiset apurahat verottajalle.

Apurahaa voivat hakea kaikki, jotka ovat kääntäneet tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa, ts.

- kirjallisuutta (kaunokirjallisuutta tai tieto- ja oppikirjallisuutta)
- artikkeleita sanoma- tai aikakauslehdille tai
- julkaistua asiatekstiä.

Valtakirja

SKTL pyytää apurahan hakijoilta Kopiosto-valtakirjat, joiden valtuutuksella Kopiosto tekee kopiointisopimuksia muun muassa valtion, kuntien ja yritysten kanssa. Kopiosto-valtakirjan antaminen varmistaa, että Kopiosto jatkossakin säilyttää lisenssijärjestön asemansa ja voi kerätä tekijänoikeusmaksuja, joilla apurahat rahoitetaan. SKTL:lle valtakirja annetaan **kääntäjän ominaisuudessa**. Valtakirjalomakkeet löytyvät Kopioston sivuilta **www.kopiosto.fi/valtakirja**.

Apurahatyypit

Henkilökohtaiset, ns. yksilöapurahat

Kopiointikorvauksista myönnettävää, kääntäjille tarkoitettua apurahaa voidaan myöntää **henkilökohtaisena kohde- tai konferenssi- ja koulutusapurahana**.

Kohdeapurahaa voi hakea tiettyyn käyttökohteeseen, esim. perusteltua opintomatkaa varten, ammattikirjallisuuden, työvälineiden tai työhuoneen hankintaan taikka muuhun kääntäjän ammattitaitoa ja työskentelyolosuhteita edistävään taroitukseen.

Konferenssi- ja koulutusapurahalla tarkoitetaan apurahoja kansainvälisiin tai kotimaisiin seminaareihin taikka konferensseihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin, käännös- ja tulkkausalalan täydennyskoulutukseen yms. Konferenssi- ja koulutusapurahaa voidaan myöntää myös hakijoille, jotka eivät tuota tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa eli kopioitavaa materiaalia (av-kääntäjät, tulkit sekä opettajat ja tutkijat). Koulutusapurahaa ei myönnetä hakijalle, jonka on mahdollista saada opinto- tai aikuiskoulutustukea.

Kopiointimateriaalia tuottavat kääntäjät voivat saada vuosittain yhden apurahan konferenssimatkaan, vaikka olisivat saaneet hakuvuonna tai sitä edeltävänä vuonna suurimman mahdollisen Kopiosto-apurahan. Myöskään hakuvuonna tai sitä edeltävänä vuonna saatu vuosiapuraha tai muu suuri apuraha ei ole este konferenssi- ja koulutusapurahan saamiselle.

Projektiapurahat

Yksilöapurahojen myöntämisen lisäksi kopiointikorvauksista voidaan tukea käännös- ja tulkkusalaa yleisesti hyödyttäviä kehityshankkeita. **Projektiapurahaa** voidaan myöntää organisaatiolle, työryhmälle tai yksityishenkilölle kurssin, työpajan, julkaisun tms. valmistamista varten.

Apurahoja voi hakea kolme kertaa vuodessa erikseen ilmoitettavina hakuaikoina. Hakemukset käsittelee erikseen nimitetty toimikunta, ja SKTL:n hallitus päättää apurahojen myöntämisestä toimikunnan esityksestä.

Hakuohjeet

Tutustu hakuohjeisiin ja haun rajoituksiin ennen hakemuksen lähettämistä. Hakuohjeet SKTL:n verkkosivuilla osoitteessa: **www.sktl.fi/liitto/apurahat/kopiosto-apurahat/hakuohjeet**.

Hakulomake

Kopiosto-hakemus toimitetaan sähköisen apurahajärjestelmän kautta osoitteessa **sktl.apurahat.net**

Hakemuksen voi täyttää sähköisesti vain hakuaikana. Hakuaika alkaa lauantaina 1.6.2019 ja päättyy torstaina 19.6.2019 klo 23:59. Muistathan hakea apurahaa hyvissä ajoin. Lomake on täytettävä tarkasti – puutteellisesti täytettyjä hakemuksia ei oteta käsittelyyn. Hakemusta ei voi täydentää jälkikäteen. Hakija vastaa itse hakemuksessa antamiensa tietojen oikeellisuudesta.

Apurahaselvitys

Kopiosto-apurahan käytöstä on saajan annettava liiton hallitukselle luotettava selvitys, johon on liitettävä kuitit. Selvitys on toimitettava 1 (yhden) vuoden sisällä apurahan myöntämisestä. Selvityksen laiminlyöjälle ei myönnetä Kopiosto-apurahaa 6 (kuuteen) vuoteen.

- Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus

Apurahahakemukset käsitellään syksyn ensimmäisessä SKTL:n hallituksen kokouksessa, ja apurahan saaneille ilmoitetaan päätöksestä henkilökohtaisesti syyskuun loppuun mennessä.